No. 31. DONDERDAG 31 JULI 1924. 24ste Jaargang.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . }
BERICHTINGENDIENST . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
TELEF. 4519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. F. FAUSER
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG

Herinneringen aan Javanen, die ik gekend heb en die mij kenden.

Door Mej. M. M. RAKET,
oud-ond.es in Indië.

Naar aanleiding van één enkelen zin, gehoord uit de rede, uitgesproken door een der heeren praeadviseurs op het 3e Koloniaal Onderwijs Congres, op 23 (en 24) April j.l., voelde ik mij onmiddellijk gedrongen mijne herinneringen aan Javanen, met welke ik in den loop der jaren van mijn verblijf in Indië in contact geweest ben, in volgorde van tijd neer te schrijven en die dan 's avonds op de gezellige bijeenkomst van het Congres voor te dragen.

Het gelukte mij echter niet, zelfs na vier leden van het Bestuur van het Congres daar om verzocht te hebben, de gelegenheid te verkrijgen tot dat doel, wat mij zéér speet en nòg spijt, omdat diè avond zich er het best toe leende, dewijl hij nog gevolgd zou worden door een dag van het Congres en dewijl mijn broeders Indonesiërs op die bijeenkomst mij hadden kunnen „hooren" spreken en heeren en dames, die reeds in Indië geweest waren of voor 't eerst daarheen zouden trekken, zouden 't een en ander met genoegen beaamd of vernomen hebben.

Van een lid der Vereeniging „Oost en West" kreeg ik de aanwijzing die „herinneringen" geplaatst te krijgen in de kolommen van „Het Koloniaal Weekblad". Mijn verzoek daartoe werd zeer welwillend ontvangen door den heer secretaris van „Oost en West" en het is slechts te wijten aan werkzaamheden van anderen aard, die ik bij mijne terugkomst in Zutphen zeer-noodig-te-doen vond en door mijne langdurige ongesteldheid, dat ze eerst in dit nummer van ons orgaan verschijnen.

1871. B a t a v i a.

Nòg zie ik dien huisjongen vóór mij, Saïroen heette hij, hoe hij zijn dienst kwam presenteeren aan mijne Moeder; een stoere kerel, met groote heldere oogen, die haar flink aankeken, keurig net in zijn kleeren; hoe hij daar stond, rechtop en fier en toch op grooten afstand van Moeder staand blijvend.

Op de vraag of hij het werk van een huisjongen goed verstond, antwoordde hij, dat hij daarop liever geen antwoord gaf, omdat de eene mevrouw het zus en de andere zóó wilde gedaan hebben. Moeder moest hem maar precies zeggen, hoe hij de dingen doen moest „om naar Mevrouw's tevredenheid te werken" en hij zou zijn best doen Mevrouw goed te begrijpen.

Mijne Moeder was er zeer op gesteld, dat de koperen deurknoppen elken dag even met een daartoe geprepareerden doek werden opgepoetst. Saïroen had dat op een dag vergeten, wat hem zeer speet. Het zou niet meer gebeuren, zeide hij, en om dit woord waar te maken, poetste hij elken dag in alle vroegte eerst de deurknoppen, vóór hij aan zijn andere werk begon. Hij *werkte met zorg en aandacht*. Nooit nog had Moeder zóó'n degelijken huisjongen in dienst gehad.

Toen mijn Vader als adjunct-ingenieur bij den Post- en Telegraafdienst met standplaats Lahat, op Sumatra telegraaflijnen in de residenties Palembang, Bengkoelen en Padang moest inspecteeren en aanleggen, ging Saïroen met hem mee als lijfjongen, tevens kok, want hij kon goed koken ook.

B e g i n 1872. L a h a t.

„Op een dag", zoo vertelde Vader ons, toen hij eens van zoo'n tournée thuiskwam, „was ons drinkwater op, maar daar wij op een plek waren, waar veel klapperboomen stonden, verzocht ik een van de koelies wat jonge klappers af te halen, want dat heerlijke klapperwater zou stellig onzen dorst wel zóó losschen, dat wij nog eenige palen verder konden gaan tot wij in een doesoen kwamen en daar onze waterkalebassen weer vullen konden."

De koelie maakte geen aanstalten om in de[...] te klimmen, ook nog niet, toen 't met mee[...] verzocht werd. Toen werd 't hem kortweg [...] zaghebbenden toon bevolen. De man, heel o[...] werkte zich naar boven en wierp vandaar [...] behoorlijk uitzoeken een aantal klappers n[...] neden, zoodat er bij waren, waarvan het wa[...] niet- of niet meer drinkbaar was. Dit maak[...] Vader boos, zoodat de man in plaats van een [...] een standje kreeg, waarop hij op staande [...] zijn ontslag vroeg, er bij voegende: „sebab [...] paksa naek sama saija." De koelie kre[...] ontslag en verwijderde zich van den troep.

„Een paar dagen later, toen ik onvoorzi[...] gewoonte de koelies een eind vooruitgered[...] en op een eenzaam terreintje even stilstond, [...] gen er op eens twee kerels uit de rimboe, é[...] links, één van rechts. Den éene, die de teug[...] 't paard greep, herkende ik dadelijk als de[...] slagen koelie, maar vóór dat de man mij iets [...] kon doen, had de andere, aan wien ik ni[...] dadelijk aandacht schonk, hem zóó een stomp [...] de borst gegeven, dat hij achterover tuime[...] de teugels losliet. En toen hoorde ik de st[...] Saïroen zeggen tegen den aanrander: „Ji[...] groot ongelijk om wrok te koesteren tegen [...] heer, want de toean had in zijn (veld)fles[...] wel water om te drinken, maar omdat hij [...] dorst wou lesschen, liet hij jou die klapp[...] halen voor òns en dàt wou jij niet. Begrijp [...] dat jij ongelijk hebt?" Dit ging gepaard m[...] een pootigen stomp.

„De man scheen te begrijpen, hij stond [...] ste op, „ampoen, ampoen" roepende en li[...] Toen zei Saïroen tegen mij: „En toean, ri[...] terug naar de koelies, die op u wachten [...] heb ik gezegd, maar los eerst een schot uit [...] uw pistolen „bakal kasi inget itoe bangsat [...] lari."

1876.

Ik zat met eenige Javanen als medescholie[...] de tweede afdeeling der hoogste klasse van de[...] bare 1e Lag. School A op Karang Bidara te [...] rang. Ik herinner mij nog als den dag van gi[...] dat Inspecteur R. ons allen taalwerk had opg[...] en een stijloefening, waaraan wij een aardig [...] hadden! Den volgenden dag stond de Insp[...] met het door Z.Ed. zelf gecorrigeerde werk [...] ons, in de eene hand eenige papieren bij een [...] vastgehouden tusschen duim en wijsvinger, [...] andere hand eenige, netjes op elkaar gelegd, [...] portefeuille. De Inspecteur keek zeer boos e[...] boos klonk zijn stem, toen hij zei: „Dit werk [...] en hij zwaaide met de papieren, die hij in zijn [...] had, „is mij allerverschrikkelijkst tegenge[...] 't Krioelt van grove fouten! Ik kon mijn oog[...] gelooven! Neen, dan heb ik hier, hier!" [...] legde vleiend zijn hand op de portefeuille, [...] *werk, mooi werk van jullie, júllie, de Java[...] deze klas, werk, dat getuigt van oplettendh[...] nauwkeurigheid en — nadenken*, zooals van R[...] dibio en van R. Saleh in het bijzonder. Maar [...] Hollanders! schaamt jullie je niet?! Je hebt [...] derwijzer te schande gemaakt. Ik ben hoogst [...] vreden over dat werk van jullie, Hollanders, [...] waarachtig of jullie er nog nooit van gehoord [...] Hier, jullie kunt 't terugkrijgen en — „Mij[...] Tjebbes, u wilt wel zoo goed zijn om 't he[...] eens heelemaal over te laten maken?" — [...] werk van onze Javaantjes zijn óók wel eenig[...] ten, maar van geringe beteekenis, 't blijft mooi [...] en daarom zal ik daarvan eenige gedeelten [...] bord laten schrijven door de jongens zelf, dat [...] jullie, Hollanders, daar je voordeel mee doe[...] gebeurde dan ook, en we zagen, dat de papier[...] de Javanen, door den Inspecteur weer terug[...] men, weer in de portefeuille gelegd werden.

Mijn schoolmakkers Raden Soedibio en R. [...] zag ik jaren later terug. Den eerste in 1884 als [...] op de Spaarbank te Semarang, waarvan de [...] teur mij zeide, dat R. S. zeer goed stond [...]

reven, vooral ook om zijn nauwgezetheid en be-wbaarheid bij het ontvangen en overbrengen boodschappen en belangrijke stukken. Ik was telijk blij, dat R. S. en ik elkander dadelijk her-nden en eenige oogenblikken over den ouden ooltijd konden praten. „Weet je nog wel, Dib, ik eens een paar dagen naast jóu zat en in die gen zoo heel goed sommen kon maken?"

Den tweeden vond ik in 1911 terug als Djaksa Wonosobo en mijn oude schoolkameraad en zijn ouw vroegen mij te logeeren. Wat hebben R. Sa- en ik in die drie dagen, dat ik hun gast was, hart opgehaald aan herinneringen van school.

Een onaangename zaak, die heel wat opschud-g in de klas gebracht had, was het geval van strooien van „rawèh" in den bol van den hoed onzen onderwijzer S. Deze onderwijzer was bij allen zeer gezien, op een paar Indo-Europeanen die nog al eens door Mijnheer S. bekapitteld rden. De heer S. had de gewoonte, alleen als ard door de open lokaal-speelplaatsdeur naar nen woei, terwijl aan den anderen kant de ra-n openstonden, zijn hoed op te zetten, want nheers hoofd was dun behaard. Op een dag dat zulks weer deed, zagen wij hem na een poos z'n hand langs voorhoofd en achter de en wrijven, even later den hoed afzetten, zich hoofd en den hals krabben en ook de handen de polsen. Op 't laatst kon de man het van de ge jeuk, die zich verder over het lichaam scheen verspreiden, niet meer uithouden en holde hij ar huis.

In de oogenblikken dat wij alleen zaten, voordat hoofdonderwijzer bij ons kwam, hoorden wij een zer het woord „rawèh" uitspreken. En toen wist meteen wie dat jeuk-veroorzakende goedje in nheer's hoed had gestrooid, want in de eerste tspanning was ik de klasse binnengeloopen en toen W. G., een Indo-Europeeschen jongen, met Mijnheer's hoed in de hand zien staan, terwijl een vaansche jongen in de deuropening stond met gezicht naar de speelplaats, dus zeker op den tkijk.

Door den hoofdonderwijzer aan ons gevraagd wie gedaan had, was de dader niet flink genoeg om t te bekennen en ik verklapte hem niet. Maar in tweede uitspanningskwartier riep ik W. G. in lokaal en zeide tegen hem, dat als hij niet dien-lden middag excuus ging vragen aan Mijnheer ik dan morgenochtend zou vertellen, dat hij gedaan had. W. G. ontkende 't; ik gaf hem een p, zeggende: „ontken nu nòg, als je durft!" Hij eeg en wij liepen weer naar de speelplaats. Wat s dáár te doen? De Javanen uit onze klas ston-n op een kluitje en een van hen gaf een paar ppen aan een Javaanschen jongen uit een lagere s. Dat was de jongen, die op den uitkijk gestaan ad. „Oh, soeda, blà-ìhwij!" zei W. G. (Dit is een uitdrukking, die moeilijk in 't Hollandsch te ver-len is, maar hierop neerkomt, dat de kwaaddoe-er zich door straf bedreigd voelt). Ik als de kippen naar het groepje en daar hoorde ik Mas Soeleiman gen dat jongetje zeggen: „Al hééft W. G. jou nog o gepaaid om die rawèh voor hem mede te bren-n, dan hadt je toch telkens tegen hem moeten zeggen: *„neen, neen, het is jouw „goeroe", weet je het dat iemand z'n goeroe geen kwaad mag doen?!"*

W. G. achtte 't geraden zich zelf bij Mr. S. als de dader aan te melden, die den jongen strafte met hem een paar dagen lang te negeeren, wat hij „niet prettig" vond.

Mijn gastheer R. Saleh en ik spraken samen over het oprichten van scholen voor Inlanders door het Gouvernement. Hij was daar zeer dankbaar voor, maar nog grooter zou zijn waardeering geweest zijn, indien er eerst begonnen was met scholen op te richten uitsluitend voor meisjes, scholen „zooals wijlen R. A. Kartini zich die heeft voorgesteld." „Ziet u, ik zie dat zóó in: meisjes zijn de toekom-stige moeders en opvoeders van jongens en meis-jes, maar hoe kan er van opvoeding door die moe-ders sprake zijn, als zij geen onderwijs in verschil-lende noodzakelijke kennis en kundigheden tot hare ontwikkeling hebben gehad. Dus als ik 't voor 't zeggen had gehad, zou ik geadviseerd hebben: *éérst èchte Kartini-meisjesscholen, dàn jongensscholen.* Als dat zóó was gegaan, dan zou de tijd niet verre meer zijn, dat er alom met de adat gebroken werd, die niet graag heeft, dat meisjes op dezelfde school gaan met jongens. Dat scholen oprichten voor meis-jes behoefde mijns inziens niet grootscheeps te ge-schieden: op alle hoofdplaatsen van regentschap-pen een eenvoudig gebouw van zoo mogelijk be-pleisterd bilik, met pannen dak, plafonds van bam-boe, zooals Buitenzorg die levert; een steenen vloer en dan verdeeld in drie lokalen. Het eene lokaal voorzien van eenvoudige schoolbanken en de aller-noodigste leermiddelen, met plaatsen voor b.v. 50 leerlingen, die daar leeren: Hollandsch spreken, lezen, schrijven, rekenen, heel eenvoudig huishoud-boekhouden, wat aardrijkskunde, gezondheidsleer, zich schriftelijk leeren uitdrukken en vrije- en orde-oefeningen te doen krijgen op de speelplaats ter lichaamsontwikkeling en aanleeren van orde en regelmaat. Het tweede lokaal ingericht tot knip- en naaikamer, de meisjes zitten ieder op haar eigen matje, en batikkamer. Het laatste lokaal zij een een-voudig ingerichte werkkamer, die beurtelings dienst doet als keuken, wasch- en strijkkamer. Dit school-tje zou er dan een zijn, zooals wijlen R. A. Kartini bedoeld heeft: een school, die Javaansche meisjes opleidt tot ontwikkelde, niet langer analphabete moeders, die verstand van huishouden hebben; hebben leeren sparen, koken, knippen, naaien en vooral verstellen, batikken, wasschen, strijken om man en kinderen eenvoudig, sober maar zindelijk en goed klaar gemaakt voedsel te bereiden en net-jes in de kleeren te houden."

(O, Saleh, já, já, wat zou dàt heerlijk geweest zijn, als wij zóó voor jullie begonnen waren!)

We hadden 't ook over de B. V. en het Indische leger. Saleh zei, dat z.i. dat leger niet zoo heel groot behoefde te zijn, maar wel verspreid over alle plaat-sen, waar maar het Binnenlandsch Bestuur reeds door Europeesche en/of Inlandsche ambtenaren vertegenwoordigd was. Naar gelang van de grootte der desa's (. 't zielental) zouden de desa's elk af-zonderlijk of bij tweeën of drieën onder één res-sort, een garnizoentje hebben van b.v. 50 man in 't geheel, goed afgerichte soldaten mèt hun luite-nant en b.v. twee onderofficieren, die dan de daar-voor in aanmerking komende desa-lui africhtten tot marcheeren, exerceeren en het hanteeren van de wapens volgens de regelen der kunst en met de manschappen van andere desa's onder commando van een kapitein uit het garnizoen van een nabu-rige hoofdplaats op vastgestelde tijden militaire manoeuvres maakten, zoodat in tijd van nood ook het binnenland zich zou weten te verdedigen tegen aanvallen van buiten en bij eventueel een opstootje. De onderofficieren zouden van huis uit een am-bacht moeten verstaan, b.v. timmeren en metse-len, en behalve als militairen ook moeten optreden als leermeesters in die ambachten.

De inlanders zouden gevormd worden tot bruik-bare toekang-kajoe en toekang-batoe, die het Gou-vernement zouden kunnen dienen bij diens bouw-werken. In andere desa's zouden die onderofficie-ren b.v. smid en blikslager, of schilder, tuinier (groentekweeker) en kippenfokker kunnen zijn en alle door hen in die ambachten onderwezen Inlan-ders zouden als bekwame ambachtslui het Gouver-nement en de maatschappij dienen. *En wees er van verzekerd, dat er dàn waarachtig een band zal zijn tusschen blank en bruin: van dankbaarheid, ver-trouwen en vriendschap, van de zijde der Inlanders niet 't laatst."*

(Wordt vervolgd.)

Kolonel Ilgen. †

In den ouderdom van 75 jaar is den 24en Juli te 's-Gravenhage overleden de gep. kolonel-titulair

der infanterie van het Indisch leger G. H. L. F. Ilgen, oud-lid van het hoog militair gerechtshof van Ned.-Indië.

De heer Ilgen was in 1848 te Wiesbaden geboren en liet zich in 1890 tot Nederlander naturaliseeren. In 1870 was hij als sergeant naar Ned.-Indië vertrokken, waar hij alle subalterne rangen doorliep en in 1894 tot majoor werd bevorderd. Reeds een jaar later volgde de bevordering tot luitenant-kolonel. In dezen rang bekleedde hij verschillende functies, o.m. de betrekking van militair commandant van Benkoelen en die van plaatselijk commandant van Kota Radja.

Wegens volbrachten diensttijd werd hij in 1900 op zijn verzoek eervol ontslagen. Drie jaar later werd hem de titulaire rang van kolonel toegekend.

Kolonel Ilgen was drager van het eereteeken voor belangrijke krijgsbedrijven, van de Atjeh-medaille en van het onderscheidingsteeken voor langdurigen dienst.

Onder veel belangstelling, voornamelijk uit militaire kringen, is j.l. Maandag zijn stoffelijk overschot op de begraafplaats Nieuw Eik en Duinen te 's-Hage ter aarde besteld.

Op de begraafplaats waren [1]) o.a. aanwezig de gep. generaals baron van Heerdt, Doorman, Schott en Kronouer, kolonel W. C. T. ter Beek, plaatselijk commandant, kolonel H. C. J. ter Beek, commandant 1e infanterie brigade (grenadiers en jagers). Voorts de gep. kolonels v. d. Bovenkamp en Krul, van het Indische leger, gep. kap. ter zee Pieren en de gep. kapitein Scheurer, prof. Carpentier Alting en de heeren Sonneveld, grootmeester der orde van Vrijmetselaren en Faubel, lid van het hoofdbestuur.

In den stoet, waarin een aparte landauer met bloemen, merkten wij op den oud-legercommandant in Ned.-Indië, luit.-generaal H. N. A. Swart, generaal Schutstal van Woudenberg en overste van Staden ten Brink.

Nadat het stoffelijk overschot onder de tonen van den Treurmarsch van Chopin naar een der kamers was geleid, sprak de heer Beguin namens de loge Hiram Abif en de Hoogere raden een woord van afscheid. Kolonel Ilgen was bijkans een halve eeuw lid van de orde geweest en had zich doen kennen als een bescheiden lid, vol toewijding. Hij trad niet op den voorgrond, maar was een trouwhartige, diep religieus. Zijn axioma was: De orde zal religieus zijn of zal het niet zijn en hiervan heeft de overledene nog niet lang geleden getuigd in een weldoordachte rede ter gelegenheid van zijn 45-jarig lidmaatschap.

Spr. herdacht hem namens de orde in groote dankbaarheid voor het schoone voorbeeld, aan de leden gegeven. Wachter op heilige uren, wij brengen u een eerbiedigen en laatsten groet, zoo eindigde de heer Beguin.

Aan het graf voerde het woord overste Van Staden ten Brink, die nog eens in herinnering bracht de hooge beschaafdheid van kolonel Ilgen, die anders gemakkelijk had kunnen schitteren. Hij sprak van Ilgen's voorvader Ilgen, wiens beeld men in de Sieges-allee kan vinden en legde namens vele vrienden een bloemtak op de kist.

Namens de vele Indische officieren, die wijlen kolonel Ilgen had voortgeholpen, sprak overste Kilian een dankwoord.

Nadat een groot aantal kransen, waaronder van Hiram Abif en van het kapittel l'Union Royale, op het graf waren neergelegd, dankte de schoonzoon zijn schoonvader voor zijn trouwe liefde en vriendschap en de aanwezigen voor de belangstelling.

[1]) Volgens het *„Vaderland"*, dat we nu citeeren.

Inter-Ocean.

A Dutch East Indian M
covering Malaysia and Austra

Wij hebben voor ons liggen het maandsch boven getiteld, waarmede wij wel zeer aang hebben kennis gemaakt.

En daar bestaat alle reden voor, wannee al bladerende in deze typografisch zoo uitm verzorgde uitgave, zijn oogen de kost geeft daarin te kust en te keur verspreid voorko prachtige foto's groot en klein.

Na de verschijning van Sluijters' Monthly Indian Magazine, die slechts een ephemeris staan heeft gehad, doch niettemin de herin heeft achtergelaten aan een maandschrift, d doel had om Nederlandsch-Indië in woord en meerdere bekendheid te geven tot heil en van dat eilandenrijk, is thans Inter-Ocea komen.

En wij meenen dat zijne verschijning we met blijdschap mag worden begroet, waar in het doel dier uitgave eveneens is meerdere be heid aan Nederlandsch-Indië in het buitenla geven, speciaal de Maleische landen nad elkaar te brengen.

Tot bevordering alzoo van de idiëele en mische betrekkingen tusschen Indië en de wereld en speciaal met hare naaste buren.

Een breed opgezet doel, is het zeker, dat gevers G. Kolff en Co. te Batavia zich voor hebben gesteld. Haast onmerkbaar hebben hiaat weten aan te vullen, die zoo plotselin ontstaan door het aan Indië ontvallen van S Monthly East Indian Magazine, helaas, al van de lauwheid der tijden, om ons hier m zacht mogelijk uit te drukken.

Immers het door de Firma Sluijters & Batavia uitgegeven blad was in Holland s weinig bekend en ondervond van Hollandsche zeer weinig steun.

Alleen daardoor was het reeds ten onde gedoemd, maar des te meer zal men den nemingsgeest moeten waardeeren der Batavi uitgevers om nu daarvoor Inter-Ocean in de te stellen, evenwel met veel wijdscher strekk

De uitgevers wijzen er in hun prospectus o zij begrijpelijkerwijze verplicht waren de u in het Engelsch te bewerkstelligen, aan anders van reclame in het buitenland geen s kon zijn, maar dat des al niettemin Inter *is en blijft een Hollandsche uitgave, die zi doel stelt Holland's naam als een der voorn koloniale mogendheden in het buitenland te spreiden.*

De April-aflevering bevat: *Street Sce Batavia — Native mother and Child — fr pice*, een mooie foto van een inlandsche m en haar kind tegenover het titelblad; *The E Fish Trade, by E. F. Sheaf; The Grand Ngamplang; The Sopuian Volcano in the hassa, by L. H. C. Horsting, with Photogra the autor; Singapore, a Gateway to the Paci G. G. van der Kop, with Pictorial Supple The Feminist Movement in the Philippin Magaret M. Wrentmore; History and My M. V. Moens Zorab; A Day in Kedah, by F. Augustin*, alle belangwekkende artikelen lucht met heldere foto's; *Picturesque Corn Singapore Island*, foto's, die een geheele bl beslaan; *Items of Interest*, en ten slotte *betical Index of Advertisers.*

Bijzonder interessant komt ons voor het over den nog zoo weinig bekenden Sopoetan in de Minahasa, speciaal voor Ocean geschreven en voor het eerst een g

[1]) Official Organ of the United Netherlands-Am Chambers of Commerce. Uitgevers en drukkers G. en Co., Batavia-Weltevreden. Generaal Vertege diger voor Europa G. Kolff en Co., Leiden.

de beschrijving bevattende van den sedert den en Nov. 1923 en thans nog steeds werkenden aan. Wij voegen tot aanvulling hieraan toe, deze 1748 hooge vulkaan de eenige nog werk- is van een groep van drie bergen, Manimpo- Rindèngan en Sopoetan, die ten Z.O. van Amoe- in de Minahasa wordt gevonden.

Reinwardt was de eerste, die in 1821 den Soetan besteeg en hij vond toen een sterke atarenwerking, waarop in 1833 een groote plie volgde.

De bekende Zwitsersche gebroeders Sarasin egen den berg in 1895 van het Oosten uit, ijl Rinne in 1900 den Manimporok beklom. 1901 schijnt de vulkaan in betrekkelijke rust hebben verkeerd, toen opende zich een nieuwe ole solfatare in een atrio tusschen den Sopoetan en buitenrand.

en slotte had op 17 Juni 1906 een uitbarsting , waarbij meer dan 10 millioen M³. gruis en massa te voorschijn kwam benoorden den lijken Sopoetankegel, terwijl in 1911/1912 een we kegel, de Aisepoet, werd opgeworpen. [2])

ij de beschrijving van Singapore een reeks van auwdruk weergegeven foto's, die een sieraad aken van deze Aprilaflevering van dit jaar.

at de moderne vrouwenbeweging zich ook in de ippijnen heeft doen gelden en daar meer en ingang vindt lezen wij in het artikel „The min Movement in the Philippines", beschreven Margaret M. Wrentmore, voorheen Presidente de Vrouwen-Vereeniging te Manilla.

Wij kunnen niet bij elk artikel stilstaan, om ook te veel ruimte in te nemen in het Koloniaal ekblad, dat tegenwoordig over zooveel copie te hikken heeft.

Wij meenen met het bovenstaande voldoende ndacht te hebben gewijd aan Inter-Ocean, die r den steun van enkele bankinstellingen en ole scheepvaart maatschappijen in Indië, zooals reeds boven zeiden, als een voortzetting moet houwd worden van het vroeger Sluijters' thly.

en zeerste is het te hopen dat het blad zich nde zal kunnen houden, hetgeen alleen elijk is, wanneer het Hollandsche publiek — en onder in de eerste plaats zij, die in eenige ie staan met Ned.-Indië in het moederland — uitgevers steunt.

In het Oosten is de deelneming reeds voldoende ekerd, althans van de zijde van een groot tal vooraanstaande personen in binnen- en itenland, die als medewerkers aan het blad zijn bonden. Deze factoren, merken de uitgevers echt op, werken alle tesamen om Inter-Ocean te ken tot een inderdaad niet geëvenaarde uitgave de Maleische landen, en volkomen gelijkwaardig de beste Europeesche en Amerikaansche odieken.

Het abonnement op het blad bedraagt bij voor- betaling voor Ned.-Indië ƒ 15.— en voor de nden daarbuiten ƒ 20.— per jaar.

A. R. v. O.

[2]) Zie voor de literatuur over dezen Vulkaan de cyclopaedie van Ned.-Indië, 2e druk, onder Sopoetan, Deel, bldz. 43.

Luchtvaart.

Nederland—Indië.

Luitenant H. van Weerden Poelman te Soesterberg, die als tweede bestuurder in begin October met den er Thomassen à Thuessink van der Hoop, per vlieg- ig naar Batavia zal vertrekken, is een onzer meest kende Nederlandsche vliegofficieren, die reeds meer an 2000 vlieguren op zijn naam heeft staan. Reeds is oor den minister van Oorlog aan luitenant Van Weer- en Poelman toestemming gegeven den tocht mee te aken en is hem verlof verleend, zoodat de heer Poelman reeds nu de gelegenheid heeft zich voor te bereiden voor de vlucht.

De mecanicien, die door het comité aangewezen is, is de heer P. A. van den Broeke, die tot 1 April 1921 bij den Marine Luchtvaart Dienst en daarna bij de K. L. M. werkzaam was. De heer Van den Broeke geldt voor een zeer bekwaam werktuigkundige en vooral voor een uitstekend kenner van den Rolls Royce motor, waarmee het vliegtuig, dat voor den tocht bestemd is, uitgerust is.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Doet Indië niet mee?

Onder dit opschrift geeft ook *v. d. B.* in *„De Indische Verlofganger* van 18 Juli j.l. een artikel naar aanleiding van de regeeringssubsidie, onlangs toegestaan voor Nederland's deelname aan de Internationale tentoonstelling van decoratieve Kunst te Parijs in Mei 1925. Met verwijzing naar hetgeen hierover in *„Het Koloniaal Weekblad"* is gezegd, schrijft hij o.m.

„Begrijpelijkerwijs ondervond het wetsontwerp in de St. Gen. geen tegenstand, maar wat o.i. onbegrijpelijk blijft, is dat bij de behandeling met geen woord is gerept over eene eventueele deelneming van Indië. Of achtte men Indië reeds autonoom en had de Fransche Regeering eene afzonderlijke uitnoodiging voor Indië moeten zenden?

„Wij veronderstellen, dat die Regeering zoover niet heeft nagedacht en het als van zelf sprekend beschouwde, dat eene uitnoodiging gericht tot Nederland ook voor Indië geldt. Eene uitnoodiging voor „La Hollande" omvat toch ook Friesland, Groningen en de andere provincies buiten Noord- en Zuid-Holland?

„Hoe het ook zij, omtrent eene deelneming van Indië aan de tentoonstelling vernamen wij niets. Heeft men nu Indië inderdaad vergeten? Het zou kras zijn, maar het heeft er alle schijn van. Al mag het niet van algemeene bekendheid zijn, op het gebied van sierkunst doet Indië — zij het dan ook in anderen vorm — in geenen deele onder voor Nederland.

— — — — — — — — — — — — —

„Het is te veel om alles op te noemen· maar dat alles is waard om aan de wereld getoond te worden. Het zijn kunst-uitingen van volkeren met eene innerlijke beschaving, welke ons Westerlingen vaak beschaamt.

„Bescheiden, rustig, kalm werkt de Indische kunstenaar voort, wars van reclame, wars van grootdoenerij; alleen, omdat hij er een stil genoegen in heeft iets moois te scheppen."

— — — — — — — — — — — — —

„Indië werd in de drukte vergeten, zullen we maar zeggen, doch er is nog tijd om het verzuim op waardige wijze te herstellen."

Het doet goed, dat juist uit den kring, waarvan bovengenoemd blad het orgaan is, deze opwekkende woorden zijn uitgegaan, want, naar wij vertrouwen, zullen zij ook in Ned.-Indië weerklank vinden en tot deelname aanzetten.

* * *

Naar wij uit de beste bron vernamen, is juist van officieel Fransche zijde de wensch te kennen gegeven, dat de Ned.-Indische Kunstnijverheid, speciaal op textielgebied, ter tentoonstelling vertegenwoordigd zou zijn.

In het voorloopig verslag van de commissie van rapporteurs over het ontwerp van wet tot verhooging en wijziging van hoofdstuk 5*a* der staatsbegrooting voor het dienstjaar 1924 lezen wij o.m.:

„Eenige leden zouden nog gaarne antwoord op de navolgende vragen bekomen:

1°. Of de uitnoodiging door Frankrijk tot Nederland gericht om deel te nemen aan de in Mei 1925 te Parijs te houden internationale tentoonstelling van toegepaste kunst, tevens bedoeld is voor de Nederlandsche overzeesche gewesten?

2°. Of, waar bij de andere aan deze tentoonstelling deelnemende landen, die koloniën hebben, deze niet zullen worden vergeten, dit bij Nederland wèl het geval mag zijn, terwijl juist in de Nederlandsche overzeesche gewesten de sierkunst op zulk een bijzonder hoog peil staat en meerdere bekendheid daaraan te geven op onzen weg ligt?

3°. Of, nu de door de Tweede Kamer der Staten-Generaal gevoteerde ƒ 50.000 uitsluitend ten

bate der *Nederlandsche* kunstnijverheid bedoeld schijnt, er geen weg te vinden zou zijn om de toegepaste kunst uit Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao toch op officieele wijze bij deze tentoonstelling te betrekken?

4º. Of niet door een uitgesproken Regeeringsmeening ten deze, de Indische Regeering genoopt zou worden tot het nemen van maatregelen om de Overzeesche gewesten op waardige wijze bij deze tentoonstelling te vertegenwoordigen, zij het dan ook grootendeels door het van Regeeringswege verleenen van moreelen steun, o.a. door het benoemen eener commissie ginds, die met een hier te lande bestaand lichaam, b.v. „Boeatan", dat zich reeds bijna een kwart eeuw aan de bevordering der Indische kunstnijverheid wijdt, kan samenwerken, in vereeniging, zoo noodig, met de in het leven geroepen Commissie voor de Nederlandsche toegepaste kunst?"

In de Memorie van Antwoord staat:

Wat de gedane vragen betreft, diene het volgende:

1º. Bij de officieele uitnoodiging van de Fransche Regeering, om aan de tentoonstelling deel te nemen, is niet in 't bijzonder sprake geweest van de Nederlandsche overzeesche gewesten. Ondergeteekende neemt echter aan, dat vertegenwoordiging dier gewesten ongetwijfeld zeer zou worden gewaardeerd.

2º, 3º en 4º. Ondergeteekende is bereid over den inhoud van deze vragen overleg te plegen met den Minister van Koloniën en de in te stellen commissie voor de tentoonstelling.

De Minister van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen,
J. Th. DE VISSER.

De W. O. J. Nieuwenkamp-Huldiging.

Op Zaterdag 26 Juli te 3 uur 's namiddags had een zeer feestelijke huldiging plaats van W. O. J. Nieuwenkamp, tegelijk met de opening eener uitgebreide tentoonstelling van zijne werken in de groote en kleine salons van de Kunstzaal Kleykamp te 's-Gravenhage, ter eere van zijn 50sten verjaardag op 27 Juli.

Een bonte menigte vrienden en vereerders stond rond den jubilaris en diens kinderen geschaard — door ongesteldheid kon zijne echtgenoote helaas niet er bij zijn — toen Jhr. D. F. Teixeira de Mattos met een hartelijke toespraak hem het „Gedenkboek" namens hen overhandigde.

Dit album, dat ook voor belangstellenden te koop is, geeft een mooi en volledig overzicht van Nieuwenkamp's veelzijdigen arbeid, niet alleen door de artikelen van bevoegde hand, welke den kunstenaar in zijn verschillende karaktereigenschappen en kwaliteiten kenschetsen, maar vooral ook door de zorgvuldige keuze der reproducties ter illustratie daarvan.

De heer Otto van Tussenbroek huldigde Nieuwenkamp als *artist*, in den waren zin van het woord: met noeste vlijt en taaie volharding werkend ter verwezenlijking van zijn idealen en hoewel „zwerver" van natuur — dien naam droeg immers ook het woonschip, waarin hij jarenlang verbleef en werkte — toch nimmer zijn eigen kunstopvatting verlatend. Hij roemde met recht Nieuwenkamp's onvermoeide werkkracht: „als wij ons al zijne werken eens denken als scheepjes, zwalkend op de Zuiderzee, dan zou die er geheel mede gevuld zijn." Hij eindigde met een welsprekende woordspeling op Nieuwenkamp's initialen: „*W*ees *O*ud *J*ong en tot *N*ieuwen kamp bereid!"

Ten slotte schetste de heer C. Lekkerkerker, in een lange rede, Nieuwenkamp als zeer verdienstelijk Ethnograaf en Bali-kenner, hij noemde hem: „den *eersten*, Nederlandschen, exotischen, beeldenden kunstenaar."

Vier reizen maakte Nieuwenkamp naar Ned. Oost-Indië, de eerste in 1898 op 23-jarigen leeftijd.

Nog levendig, alsof 't gisteren gebeurde, staat ons voor den geest, hoe hij in 1905, vol enthousiaste plannen voor zijn tweede kunstenaarsbezoek aan Bali, door zijn van groote liefde getuigenden durf, den Raad van Beheer van „Boeatan", met hem vergaderd in de kleine bestuurskamer van Heulstraat 19, tot bereidwillige medewerking wist op te wekken. „Boeatan" heeft daarvan stellig nooit berouw gehad bij het belangstellend volgen van al hetgeen door Nieuwenkamp sedert is gewrocht en waarvan deze tentoonstelling, — die tot 15 Aug. geopend blijft, — nog slechts een onvolledig beeld geeft, al valt er onnoemelijk veel te bewonderen.

Met groote waardeering sluiten wij ons bij de welverdiende huldebetuigingen aan en hem ook in de toekomst het beste succes wenschend, mede in het [belang] van Indië.

Nog een Bali-Kenner en -Beminnaar.

De Nieuwenkamp-expositie bij Kleykamp bra[cht] onwillekeurig het enkele maanden geleden ter plaatse tentoongestelde werk van P. A. J. Mo[...] herinnering, dat, hoewel van een geheel ander k[...] toch evenzeer getuigde van diepgaande kennis en liefde ten aanzien van Bali; „het land, dat hen eenmaal voor voelen, niet meer loslaat". Ook het „Indonesische Kultuurproblemen" II in de „Letteren en Kunst" der *N. Rott. Crt.* van 20 getuigt daarvan.

Daarin lezen wij o.m.:

„Het was in Januari 1917, dat op Bali vele[...]gen, oude vorstenverblijven en meer dan duizend tempels ter neer werden gewor[pen,] vernield, geheele desa's werden bedolven [...] kracht der goden, wier boosheid de Baliër[s] te hebben opgewekt.

In diepe verslagenheid werd toen in den tempel van Besakih, de bakermat van Bali[...]dienst, zeden en gewoonten, den hoofdtem[pel van] Bali, een groot offerfeest gehouden, waara[an] de voornaamste hoofden, de opvolgers d[er] vorsten, alle districtshoofden, priesters en du[izenden] van het volk deelnamen, ten einde vergiffe[nis te] smeeken. Want volgens „de geloofsovertui[ging] de menschen en overeenkomstig den Hindoeschen godsdienst was ten duidelij[kste] bleken, dat door den toorn van den All[...] Sanhyang Widi Wasa, aan alle bewoners [van het] eiland Bali zoo een groote ramp was ove[rkomen,] omdat vrienden en verwanten met elka[nder in] onmin leefden en vooral omdat de poera [...] de plaats, waar de godheid wordt gediend, werd verwaarloosd en de diensten aldaar [...] regeld werden gehouden". Vastbesloten [...] om van dien dag af over het geheele eiland [...] alle kracht de poera's (tempels) en dewa[...] huisjes en vooral de bidplaats te Besakih in [orde te] maken en, indien mogelijk, weder op te bou[wen als] te voren. Alle eerediensten zouden weer [...] worden hersteld!

Eene regeling werd getroffen om alle ma[n...] gehuwde ingezetenen te doen bijdragen voo[r het in] orde maken van den tempel van Besakih. [De] resident van Bali, vertegenwoordigende de [Regee]ring, werd verzocht deze onderlinge overe[enkomst] ten uitvoer te mogen leggen.

De geweldige natuurkracht, een booshe[id der] goden! Een bestraffing voor zorgeloosh[eid en] broedertwist! Voor ons meer nuchteren [...] kennis bezittenden, een „naieve opvatting!" [...] klaart wel de gelatenheid en de berusting, wa[armee] het Balische volk het door de aardbeving [ver]zaakte groote leed wist te dragen, maar [...] den Resident en mede der Regeering toch d[...] dat dit ons niet van de verplichting onthief te [...] over de belangen der bevolking. Gelden [werden] ingezameld ter herstelling van ingestorte [...] woeste waterwerken der voedsel brengend[e] velden! Maar dat ook onder die belangen [...] voor het instandhouden van de zeden en gew[oonten,] de kunst en den godsdienst een eerste plaats [...] bleek de overtuiging der toenmalige rege[ering te] zijn. Op voorstel van den resident van Ste[...] een bedrag van f 25.000 ter beschikking ge[steld voor] de werkzaamheden aan den Besakih-tem[pel, in] afwachting van den afloop der geldinzam[eling onder] het volk zelf, alvast met kracht te kunnen aa[n...]

Dit blijk van belangstelling, dit medele[ven der] Regeering in het groote leed, dat hem had ge[troffen,] werd door den Baliër zeer gewaardeerd, ma[ar] ook weer als een van zelf sprekend iets a[an...] want het behoorde tot de plichten der vorst[en, ...] tijd en zorgen te geven aan het beheeren [en] onderhouden van de voor het algemeen b[...] godshuizen. En de Regeering was immer[s in de] plaats van de verdreven vorsten gekomen!"

Van Week tot Week.

22—28 JULI 1924.

Huldiging nagedachtenis Generaal Van Heutsz. [In aan]sluiting bij de mededeelingen over huldig[i...]nen in het vorig Kol. Weekbl. wordt thans vermeld:

1e. dat dezer dagen in Amsterdam eene [...]

...ing plaats had van den President van de Ned. Bank met den oud-Gouv.-Gen. Idenburg, omtrent ...en in het leven te roepen Nederlandsch Comité tot huldiging der nagedachtenis van Van Heutsz. Tengevolge van deze conferentie werd telegrafisch onderzocht of eventueel samenwerking met het Indisch Comité wenschelijk en mogelijk is.

2e. Volgens een Aneta-telegram van 24 dezer heeft het Indisch Comité voor de oprichting van een standbeeld voor Van Heutsz den uitdrukkelijken wensch te kennen gegeven, dat het standbeeld in Indië zal worden opgericht.

Vice-President van den Raad van Indië. De heer Frijling deelt mede, dat omtrent den datum van zijn aftreden en zijn pensioen nog niets is vastgesteld. (Aneta-telegr. 24 Juni).

(Het Bat. Nieuwsbl. had gemeld dat de hr. Fr. ... Dec. met pensioen naar Nederland zou terugkeeren).

Assistent-Resident van Tjilatjap. Het Handelsbl. te Soerabaja meldt, dat de Ass.-Res. van Tjilatjap voorgedragen is voor ontslag, omdat hij autokosten gedeclareerd had, terwijl hij gratis gebruik maakte van den auto van een Chinees.

(Volgens den Reg. Alm. is Ass.-Res. van Tjilatjap de heer H. C. Wulff, den 13en Sept. 1923 als zoodanig benoemd).

Gewapende politie. Bij suppletoire begrooting wordt de gewapende politie vermoedelijk ingetrokken. Het leger zal haar vervangen op Celebes, Timor en Borneo, en de gewone politie op Sumatra en Bali. (Aneta-telegr. 23 Juli).

J. W. R. Koch †. Te Winterswijk is op 63-jarigen leeftijd overleden Dr. J. W. R. Koch, die als medicus en bioloog deel heeft genomen aan de in 1904—'05 onder leiding van R. Posthumus-Meyjes gehouden Zuid-Nieuw-Guinea-expeditie. Na afloop der expeditie heeft hij voor eigen rekening nog een reis door Ned.-Indië ondernomen en de daar bestaande sanitaire toestanden bestudeerd.

Influenza-epidemie. De Burgerl. Geneesk. Dienst spreekt de in de Indische pers verschenen alarmeerende geruchten van een plotselinge influenza-epidemie op Sumatra's Westkust tegen. (Aneta).

Generaal Kruisheer. Volgens de *Loc.* heeft de Generaal-Majoor der infanterie A. Kruisheer met ingang van ... November pensioen aangevraagd.

Hooggerechtshof van N.-I. Naar Aneta verneemt is Mr. ... A. de la Parra benoemd tot vice-president van het Hooggerechtshof en de Mrs. F. D. E. van Ossenbruggen en A. Neytzel de Wilde tot raadsheer in dat college.

Resident Oosthoek. Te Weltevreden is, 77 jaar oud, overleden de oud-resident der Preanger-Regentschappen G. A. F. J. Oosthoek; de overledene was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Consalves †. De heer C. F. Consalves, Ass.-Resident van Tasikmalaja, is na een operatie overleden.

Chineesche officieren. Volgens de Ind. Cour. heeft de resident van Soerabaja geadviseerd tot afschaffing van het Chineesche bestuur.

Bestuurshervorming. Mr. W. A. Fuchter is belast met de voorbereiding van de uitvoering van de bestuurshervorming in afwachting van de aanvaarding van dit ambt door Prof. Stibbe.

Artikel 123 R.R. Naar het Soer. Handelsbl. verneemt, zal in de najaarszitting van den Volksraad wijziging van art. 123 van het Reg. Reglement aan de orde worden gesteld, waardoor alle Missie- en Zendingswerk vrijgelaten zou worden.

Gemeente-ambtenaren te Batavia. De gemeente Batavia stelde 42 ambtenaren, waarvan 22 in vasten dienst waren, op wachtgeld.

Inlandsch Bestuurscongres. Het Inlandsch bestuurscongres, dat reeds eenmaal verschoven werd en daarna met Pinksteren zou gehouden worden, is later voor onbepaalden tijd uitgesteld, totdat (volgens de Preanger Bode) van zoodanige belangstelling zal zijn gebleken, dat definitief een datum kan worden vastgesteld.

Romein †. Te Zeist is in den ouderdom van 66 jaar overleden de heer D. F. Romein, oud-officier N.-I. leger en oud-burgemeester van Wadenoyen.

Prof. Dr. G. K. Anton †. Te Jena is overleden Prof. Dr. G. K. Anton, hoogleeraar aan de Universiteit aldaar. De overledene, een der oudste leden van het Institut Colonial International, stelde zeer veel belang in de Nederlandsche Koloniën. Over de Ned. koloniale politiek verschenen verschillende opstellen van zijn hand in Duitsche periodieken.

Indo-Europeesch Verbond. De onlangs gestichte afdeeling Nederland van het Indo-Europeesch Verbond hield dezer dagen in Den Haag eene vergadering. Besloten werd o.a. tot het uitgeven van een eigen orgaan, dat zal heeten: De Indo-Nederlander.

Zendeling P. Kelling †. De heer P. Kelling, zendeling op Siauw (Sangir-eilanden), is overleden.

Journalistiek. Het Bat. Nieuwsbl. neemt op 1 Aug. de Indische Telegraaf te Bandoeng over. Beide bladen komen onder redactie van den Heer Zaalberg.

Resident van Soerabaja. De resident van Pasoeroean, de heer J. M. Jordaan, is benoemd tot resident van Soerabaja. De heer N. B. van der Jagt bedankte om particuliere redenen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Uit 's Lands Vergaderzaal.

De eerste vergadering van den Volksraad werd den 16en Juni geopend. De *Locomotief* (16 t/m. 21 Juni) geeft uitvoerige verslagen en overzichten van het behandelde.

Het volksraadslid *Meyer Ranneft* (vertegenwoordiger van het B.B.) heeft het bij *de algemeene beschouwingen* opgenomen voor de *„Leidsche school"*; het was bij de bespreking van het z.g. *unificatie-beginsel:*

Ik voor mij — aldus deze spreker — zie dit land als een heterogeen land, waar de samenstelling van de bevolking heterogeen is en waarvan de heterogeniteit zal moeten blijven bestaan, omdat m.i. dit land anders tot ondergang voorbestemd is. Ik wensch die heterogeniteit daarom ook in de wet niet weg te veinzen, doch haar te erkennen. Ik sta dus wat dit betreft, op ongeveer hetzelfde standpunt als wat zoo vaak verdedigd is door prof. Van Vollenhoven. Ik zal op dit eene punt terugkomen, maar wil even een paar woorden wijden aan een verschijnsel, dat ik betreur. Dat is dat tegenwoordig bepaald stemming wordt gemaakt tegen wat men noemt „de Leidsche School".

Nu is voor mij de Leidsche School, wat betreft den staatkundigen invloed op de staatsinrichting en de ontwikkeling van de staatkundige ideeën, identiek aan wat prof. Van Vollenhoven wil. De politiek, die bepleit wordt door andere Leidsche hoogleeraren zinkt m.i. bij die van prof. Van Vollenhoven in het niet. Nu lijkt het vreemd dat prof. Van Vollenhoven juist altijd de man is geweest, die de unificatiegedachte het meest krachtig bestreden heeft in zijn werken, o.a. in dat over het Adatrecht, en dat juist hij er op gewezen heeft, dat het streven naar volkomen unificatie, het streven om alle ingezetenen over één kam te scheren, niets anders is dan een groot sophisme. Ik weet, dat b.v. de Herzieningscommissie en de vrijzinnige bond geen volstrekte unificatie nastreven, maar ik weet toch, dat zij bij het streven naar assimilatie en unificatie verder gaan dan anderen. Ik zou er op willen wijzen, dat noch onder de mannen der Herzieningscommissie, noch onder de voormannen van den Vrijzinnigen Bond ook maar één leerling van prof. Van Vollenhoven is. Dit feit en vooral het feit, dat prof. Van Vollenhoven in zijn „Adatrecht" zoo fel tegen de unificatie ten strijde is getrokken, spreken voor mij sterk. Ik heb er geen bezwaar tegen, ik billijk het volkomen, wanneer men in politiek opzicht zich niet kan aansluiten bij wat de Leidsche School, dus prof. Van Vollenhoven leert, maar *ik heb er wel bezwaar tegen, dat men bij dit streven het wil doen voorkomen, dat men wil probeeren uit Leiden niet anders dan Westersche ideeën op Indischen bodem over te brengen.*

In die volmaakt onjuiste en onbillijke bestrijdingsmethode, ligt voor mij iets, dat alleen daarom niet belachelijk is, omdat het zoo ergerlijk is.

Ik heb in de eerste plaats gezegd, dat ik geen geloof heb in de massa, d.w.z. in het nut, dat zij, die de massa beheerschen, ook de overheid regeeren. Ik heb in de tweede plaats gezegd, dat ik ook niet geloof, dat zij, die het geld beheerschen, ook den staat beheerschen.

Ik zal ook hier een voorbeeld geven, dat op zichzelf niet zoo vreeselijk belangrijk is. Ik bedoel de voorgenomen stichting van een Utrechtsche Universiteit

Onlangs lazen we in een Indisch tijdschriftje een waarschuwing aan verlofgangers om geen kleedingstoffen en dergelijke aan de deur te koopen, welke waarschuwing dan geplaatst zoude zijn op verzoek van het Ministerie van Koloniën, 9e afdeeling. In het midden latende of inderdaad zijdens een ministerieel bureau tot voorzichtigheid werd aangemaand, mag opgemerkt worden dat er voor hen, die de Hollandsche toestanden zijn ontwend geraakt, belangrijk méér voetangels en klemmen liggen in den moederlandschen bodem. Het verlies hetwelk men leidt door het koopen aan de deur is nog wel te dragen, ernstiger wordt het wanneer het om beduidende bedragen gaat. We denken hierbij aan de velen die den Indischman naderen om kapitaal voor de een of andere zaak, want geld is nu eenmaal het bezit van hem, die uit Indië komt. Al moge zulks tot op zekere hoogte het geval zijn, dan betreft het toch zeker bezit, hetwelk men door sparen of werken in een tropisch klimaat heeft vergaard en waarvan men zich niet zonder meer wenscht te ontdoen. En hier schuilt een werkelijk groot gevaar. Met schoone voorspiegelingen wordt men bewogen zich in een zaak te interesseeren, terwijl het dan later blijkt dat men bedrogen is geworden. Voorlichting op zaken-gebied is dus minstens even urgent, zoo al niet het belangrijkste voor den Indischman. Alvorens nu relaties aan te knoopen is het niet zoozeer de kwestie „informaties te trekken", zooals de term luidt, want een enkele mededeeling door een „informatie-bureau" omtrent de soliditeit van een bepaald persoon, zegt zoo weinig. Afgescheiden van de al of niet integriteit der personen, dient nagegaan te worden welke waarde een zaak heeft. Kan men zelf hierover geen oordeel vellen, dan wende men zich tot een deskundige. Voor gerepatrieerden, dan wel voor hen, die tijdelijk in Nederland vertoeven is het van belang zich te wenden tot deskundigen op handelsgebied, die zoowel in Indië als in Nederland bekend zijn. Het is daarom dat wij de aandacht vestigen op Pijper's administratiekantoor, gevestigd Keizersgracht 431, Amsterdam, welk kantoor binnenkort ook in den Haag vertegenwoordigd zal worden. De leiding der zaken is opgedragen aan den heer W. F. K. Pijper, Indisch accountant, die kortelings, na een langjarig verblijf in de tropen, is teruggekeerd in ons land.

(waarschijnlijk heeft de heer M. R. gezegd: een Indische Faculteit te Utrecht. — Red. *„Loc."*). De regeering weet er heelemaal niets van, blijkens haar Memorie van Antwoord, en ik weet alleen, dat zij er zeer vermoedelijk niet zal komen. Maar het gaat hier niet zoozeer om het feit of die universiteit er al of niet zal komen als wel om het feit, dat de voorgenomen stichting van die universiteit zooveel bijval heeft gevonden en daartegen wensch ik stelling te nemen. *Ik meen, dat er sommige dingen zijn, en moeten blijven, die niet voor geld te koop zijn, en onder die dingen behoort in de eerste plaats de geestesvorming van de ambtenaren, die geroepen zullen zijn, om dit land te helpen besturen.* Ik heb er geen bezwaar tegen—ik zou het zelfs gewenscht achten—indien van de zijde van de ondernemers een cursus—wil men, een hoogeschool—gevormd wordt tot opleiding van bedrijfsleiders of van praktizijns. Dit alles heeft echter met recht heel weinig te maken; met opleiding en wetenschap en met de opleiding van bestuursambtenaren mag het heelemaal niets te maken hebben.

Het *Bataviaasch Nieuwsblad* (17 t/. 24 Juni) geeft eveneens uittreksels van het behandelde, zoomede Overzichten van *Civis*.

Het debat over de *inlandsche beweging* — aldus Civis — is door een merkwaardige eensgezindheid gekenmerkt. Men wenscht nauwgezette belangstelling en juiste waardeering der verschijnselen. Uitgangspunt van twee belangrijke redevoeringen (*Engelenberg* en *Djajadiningrat*) was *de economische toestand der bevolking*, die volgens den leider van den P. E. B. sedert 1922 constant aan welvaart heeft verloren.

Zonder dit verschijnsel te onderschatten — het is inderdaad van buitengewoon groote beteekenis — mag worden opgemerkt, dat de bewegingen der conjunctuur zich in de inlandsche wereld steeds later hebben doen gevoelen dan in het Europeesch bedrijfsleven. Toen daar de malaise reeds in scherpe mate optrad, handhaafde de inlandsche maatschappij zich nog op het welvaartspeil eener periode, die definitief afgesloten scheen.

Intusschen blijft dit vraagstuk aandacht eischen. Men ontmoet in den inheemschen kring diametraal tegenover elkander staande opvattingen nopens de te nemen maatregelen. De *Regent van Demak* (in aansluiting trouwens op deskundige adviseurs, die geenszins kunnen worden verdacht van overmatige waardeering van „het kapitaal") ziet een belangrijk middel tot herstel in voorzichtige uitbreiding van de suikercultuur, die door intensiveering van het gebruik van den grond zonder twijfel in belangrijke mate ook het volksinkomen versterkt. De sentimentspolitici uit het nationalistisch kamp echter verzetten zich bij voorbaat, zij het zonder kracht van argument, tegen verdere werkzaamheid van het kapitaal. Merkwaardig is alleen, dat daarbij (door den heer *Soeroso*) weer het oude verhaal van het economisch nadeel der suikerindustrie voor de bevolking wordt opgehaald. Zijn schatting van de opbrengst per bouw sawah, door den tani met rijst beplant, was ruim tweemaal zoo hoog als die later de Regent van Batavia — waarlijk ook geen kapitalistenknecht — zou geven.

Van beteekenis in dit debat was vooral de welwillendheid, waarmee zoowel van Christelijke als van Katholieke zijde de hand naar de inlandsche beweging werd uitgestoken. Ongetwijfeld ontstaan omtrent aard en wezen van de inlandsche beweging juister begrippen: zij is niet een schepping van eenige heethoofden, gelijk aan het slot van het debat met heel den nadruk van zijn gezag, nog eens door den heer *Schmutzer* is uiteengezet. Wanneer men het debat over de volksbeweging zou willen samenvatten in één regel, zou men kunnen zeggen, dat de aandacht voor de verschijnselen in de massa groeit, en daarmede een milder oordeel over veel, dat tot dusver met algemeene frasen werd afgemaakt.

Menig spreker heeft zich, op het voetspoor der Mededeelingen, gewaagd aan een verklaring van het op den voorgrond treden der uiterste groepen: de heer Schmutzer heeft er nog eens op aangedrongen, maatregelen te nemen opdat de propaganda voor het communisme wordt geremd, waarbij hij onderscheid maakt tusschen de geïmporteerde dogma's en de neiging tot uitersten in de inlandsche beweging zelf.

Ten slotte citeeren wij uit de rede van den heer *Djajadiningrat*, Regent van Batavia, het o.v.: Spreker meent, dat het prestige der hoofden reeds 30 jaren daalt, doch dat de oorzaak van dezen achteruitgang niet gezocht moet worden in het feit, dat de hoofden steeds moeten optreden, indien er iets gevergd wordt wat de bevolking liever niet doet, doch in het [...] het beginsel, neergelegd in artikel 67 R. R., no[...] volle toepassing heeft gevonden, weshalve de be[...] zich liever wendt tot leiders wier onafhankel[...] zij boven twijfel verheven acht. De heer *Dj.* slu[...] aan bij het betoog van den heer Engelenberg[...] deze het rechtstreeksch contact met de bevolk[...] eisch stelde aan de hoofden. In dit verband wij[...] ker andermaal op de massa's schrijfwerk, wa[...] de inlandsche bestuursambtenaren overstroom[...] den. De eenige oplossing acht spreker gelegen [...] toevoegen van geroutineerd bureaupersoneel [...] inlandsche bestuursambtenaren.

De strubbelingen met de inlandsche volksbe[...] acht spr. te ontstaan uit twee foutieve prae[...] 1e. dat die beweging een nieuwigheid zou [...] 2e dat die beweging zou zijn af te meten naar de [...] leiders. Men late zich door den nieuwen West[...] vorm dier beweging niet misleiden; zij is [...] waarheid zoo oud als het Bestuur zelf, want [...] heeft men in de breede massa gewacht op de [...] van een soort politieken Messias, een Ratoe Ad[...]

Elders zeide de heer *Dj.* dat hij de beteeken[...] „links" en „rechts" bij de politieke partijen in [...] gering acht. De Inlanders spreken nimmer [...] tieken zin van kiri en kanan, doch wel van [...] sana, en daar schuilt voor spr. de scheidingslij[...]

Men kan van een Oosterling nu wel niet *he*[...] een Westerling maken, doch dat is geen gevo[...] een afwijkende psyche, doch uitsluitend een [...] van onderwijs en opvoeding.

Al was er veel teleurstellends, dan heeft [...] Volksraad in zijn zesjarig bestaan — volgens [...] veel goeds verricht, omdat Westerlingen en [...] lingen er elkander geheel gelijkberechtigd kon[...] moeten. Reeds nu begint men te beseffen, dat [...] ook uit veelheid kan bestaan en dat is op zic[...] een belangrijk resultaat.

Radio op Paketvaartschepen.

Het *Bat. Nwsbl.* (23 Juni) bespreekt de om[...] heden, welke de K. P. M. ertoe brachten de [...] radio-installaties af te schaffen, althans op [...] pen, welke niet de vaart op buitenlandsche [...] onderhouden.

Een blik op de kaart van den Indischen Ar[...] op het voornaamste arbeidsveld van de K. P. [...] zien, dat de schepen vrijwel alle trajecten [...] in de onmiddellijke nabijheid van land, zoo[...] overal en te allen tijde dadelijk kan worden [...] Er zijn inderdaad uitzonderingen, en het *Heem*[...] geval betreft nu ongelukkigerwijs zulk een ui[...] ring — in de laatste dertig jaren is op bedoeld [...] nimmer iets voorgevallen, dat de noodzakelijkhe[...] een radio-installatie heeft aangetoond — maar [...] het algemeen gesproken lijkt het overdreven [...] Paketvaartschepen te vreezen voor een min[...] waarborgde veiligheid. Ook al daarom niet, [...] zeer goed uitgerust zijn met reddingsmiddelen, [...] alle eischen voldoen, zoodat de kans dat het [...] van de passagiers gevaar loopt, uiterst gering [...] worden geacht.

Bij de beoordeeling van de kwestie of de K[...] verplicht is wederom tot het aanbrengen van [...] installaties over te gaan is — dunkt schrijver [...] veel uit het oog verloren de groote concurrentie, [...] thans in de Indische wateren zich tegen h[...] scheepvaart-Mij. ontwikkelt, een concurrentie, [...] door allerlei Chineesche booten, welke in alle [...] ten goedkooper kunnen varen dan de Paketvaart. [...] ver betoogt dat men van de K. P. M. niet kan [...] te voldoen aan verplichtingen, welke haar co[...] ten nimmer zijn opgelegd.

De Regeering, die blijkens het tot einde 19[...] pende vervoerscontract, het recht heeft het [...] en instandhouden van radiostations op de Pak[...] schepen gebiedend voor te schrijven, heeft [...] nog geen gebruik gemaakt, en geen aanleiding [...] den naar aanleiding van het ongeval, de Hee[...] overkomen, de verplichting als door sommige [...] den gesteld, der Paketvaart op te leggen. In[...] daartoe overgaat — zoo besluit schr. — ge[...] billijkheid, dat aan de Chineesche reederijen [...] eveneens schepen op Ned.-Indische havens laten [...] dezelfde eischen worden gesteld voor wat be[...] hebben van een eigen radio-installatie.

Opening van de Jaarbeurs te Bandoeng.

Den 21sten Juni werd te Bandoeng *de vijfde [...] beurs* geopend. Volgens de *Java-Bode* (21 Juni) [...] ruime belangstelling en waren vele autoriteiten [...] kopstukken uit handel en cultures aanwezig. B[...] den welkom geheeten door den heer K. [...]

Daarna de directeur van Landbouw de openingsrede hield. Deze wees op het veranderd karakter van de jaarbeurs, hetgeen bij den rondgang gedemonstreerd zou worden. Hij wees verder op de groote plaats, welke de theetentoonstelling (*Bat. Nwsbl.* 21 en 24 Juni 1e bl.), de aan het *wegencongres* (*Bat. Nwsbl.* 24 Juni 1e en 2e bl.) verbonden *expositie* en het aantal Nederlandsche inzendingen innemen. Ook de inheemsche nijverheid is goed vertegenwoordigd. Na den heer Rutgers voerde de burgemeester van Bandoeng het woord. Hierna maakten de aanwezigen een rondgang over het terrein.

De overval in Atjeh.

De *Sumatra Post* (27 en 28 Juni) deelt mede, dat in den nacht van 24 op 25 Juni een brigade uit Takengan vertrokken was op een patrouillegang in de richting van Meulaboh. De nacht werd doorgebracht in een bosch aan een zijtak van de Meureubo. Te middernacht is deze brigade overvallen door een bende kwaadwilligen. Een inl. sergeant 2de klasse en twee marechaussee's werden zwaar gewond, terwijl één marechaussee lichte wonden bekwam. De sergeant is later aan zijne wonden overleden. De aanvallers slaagden er in weg te komen met achterlating van een doode; zij hebben een karabijn mede kunnen nemen. Verschillende brigades zijn naar de streek gezonden, waar de overval geschiedde, om te trachten de daders nog in handen te krijgen, maar ook als machtsvertoon. De streek is echter, volgens de laatste berichten, rustig.

Zelfbesturen.

De heer *Zentgraaff*, zijn 34 Borneosche reisbrieven in het *Soer. Hbl.* (19 Juni 3e bl.) voltooiend, schrijft over *de Borneosche zelfbestuurders*, die hij op zijn reis ontmoet heeft. Over het algemeen is het peil niet meegevallen en dat leidt hem tot een beschouwing, die de *Deli Crt.* (27 Juni) in groote lijnen geheel kan omschrijven.

De heer Z. is met de „Deli Crt." een sterk voorstander van de handhaving der zelfbestuurde gebieden, omdat zij als regel een geschikte basis vormen voor den verderen opbouw eener typisch Inlandsche samenleving, geheel naar eigen aard en binnen de grenzen van het eigen kunnen, derhalve een uitgroei geheel langs natuurlijken weg, minder afhankelijk van de constante inwerking van Westersche stroomingen, van een maatschappij, die bloot staat aan directen en ongebreidelden Westerschen aandrang en beïnvloeding, welke ongetwijfeld krachtig stimuleeren tot snelleren voortgang, maar in diepste wezen vreemd zijn aan de psyche dezer Oostersche volken, en derhalve bestemd te verdwijnen, zoodra de vreemde kracht niet meer stuwend werkt.

Doch ook de sterkst overtuigde voorstander van de handhaving dier gebieden moet — volgens den heer Z. — erkennen, dat van de meeste zelfbesturen niets goeds voor de bevolking te wachten is. Moreel en intellectueel staan zij — de goeden niet te na gesproken — zóó laag, dat in het gunstigste geval de Europeesche bestuursambtenaar slechts de verkeerde invloeden kan neutraliseeren, welke van hen uitgaan. Eenige medewerking in goeden zin is van hen niet te verwachten. Aldus wordt het begrip „zelfbestuur" een ergerlijke bespotting, een paskwil, waarmee ook de voorstander van dezen bestuursvorm zich niet kan vereenigen.

De heer Z. betoogt uitvoerig, dat een hoogere politiek dient gevolgd te worden, doch dit zou eerst mogelijk zijn, zoodra men de zelfbestuurde gebieden zoo heeft vervormd als wenschelijk bleek, en zoodra de zelfbestuurders voldoen aan billijke eischen van ontwikkeling en moraal. In deze richting zou de Westersche leiding zich dienen te oriënteeren.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Islam en het Communisme.

De vraag of de Islam met het communisme in Ned.-Indië eendrachtig kan samenwerken, wordt door een inzender in de „Sinar Hindia" van 18 Februari 1924 in beslist ontkennenden zin beantwoord.

Teneinde die bewering toe te lichten, zegt hij het navolgende, daarbij de lezers terstond wijzende op het feit, dat Rusland op dit oogenblik de haard is van het communisme, dat de Indische communisten thans zoo hemelhoog prijzen en dat Turkije, d.i. de Islam, vroeger altijd vijandig tegenover Rusland heeft gestaan en ook nu nog telkens daarmede in botsing komt.

Wanneer een Mohamedaan uit Ned.-Indië thans in Rusland komt en van zijne Mohamedaansche gevoelens duidelijk blijk geeft, dan wordt hij terstond hartelijk ontvangen en met „onze broeder" aangesproken.

Met grooten ijver is men in Rusland bezig propaganda te maken voor de verspreiding van den Islam, hetgeen men tracht te bereiken door het oprichten van Moslimsche kerkgebouwen en Mohamedaansche godsdienstscholen.

Vele communisten zijn reeds „Hadji" geworden, wien de schrijver den naam geeft van Hadji-communist.

Zij genieten bij de geloofsgenooten vertrouwen, hebben dientengevolge goede gelegenheid de leerlingen in de communistische beginselen te onderrichten en brengen op die wijze tal van Mohamedanen in de communistische wereld.

Door het volgen van deze tactiek wordt, volgens den schrijver, het vergiftigde doel wel bereikt, en is dat feit voor de communistische partij in Ned.-Indië voldoende aanleiding om ze ook daar te lande in toepassing te brengen.

Op Java bestaan verscheidene roode Sarikat-Islam-vereenigingen en scholen van de Sarikat-Islam-communisten, die er op aansturen geleidelijk de Sarikat Islam-partij van Tjokroaminoto weg te werken.

Men wil n.l. de echte Sarikat Islam-vereeniging plaats laten maken voor de Sarikat Islam-communisten.

Hunne kinderen worden in de roode Sarikat Islam-scholen in de communistische leerstellingen opgevoed, welke actie steeds in omvang toeneemt en ook reeds tot Padang-Pandjang, ter Westkust van Sumatra, is doorgedrongen.

Een der Mohamedaansche godsdienstleeraars daar ter plaatse is reeds communist.

Ook behoort een hadji tot de communistische groep, aan wien men reeds den naam van Hadji Koeminis heeft gegeven en die langzaam aan de leerlingen in de communistische leerstellingen onderwijst.

De schrijver heeft reeds langen tijd den inhoud van hun blad, de „Pemandangan Islam", gevolgd en nu zou iedereen zoo denken dat dat blad in het belang van de verspreiding van den Islam wordt uitgegeven, doch dat is niet juist.

Wanneer men den inhoud meer nauwkeurig volgt, dan blijkt het, dat het doel van het blad is eenstemmigheid te brengen tusschen het communisme en den Islam, onder leiding van eenige Mohamedaansche journalisten, die ieder voor zich niets van de communistische gedachte en leerstellingen begrijpen.

De schrijver betitelt die personen met den naam van imitatie-communisten, terwijl hunne geheele beweging afkomstig en overgenomen is van Rusland.

In navolging daarvan wil men Communisme en Islamisme vereenigen door zekere middelen, zonder meer, door er op te wijzen hoeveel communistische denkbeelden in de Mohamedaansche godsdienstvoorschriften zijn opgenomen.

De overtuigde communistische gedachte dat verkregen rijkdom niet mag worden benut voor eigen doeleinden, vindt men b.v. ook bij den Moslim, die jaarlijks de „dzakat" heeft op te brengen in den vorm van verplichte aalmoezen, in geld of in natura.

De communist zou gaarne de instelling van de „Dzakat" overnemen.

Doch de schrijver kan over eene op dergelijke wijze gevoerde propaganda zijn lachlust niet bedwingen, overtuigd als hij is dat, bij toepassing, van die theoriën niets terecht zou komen.

De dzakat toch bedraagt, volgens den Islam, een zeker percentage van den rijkdom.

Doch dat wil het communisme niet, ook niet in Rusland, waar men, zooals bekend, met geweld zich van de verkregen rechten van de bezittende klasse heeft meester gemaakt.

De Indische propaganda voor het communisme deugt, naar schrijver's meening, niet en is, zijns inziens, verderfelijk, omdat er zoovelen onder de nietwetende menigte zijn, die aan die propaganda, zij het dan ook tijdelijk, vertrouwen schenken.

In zeker opzicht staat de Islam ver van het communisme af.

Terwijl de eerste hoopt dat eenmaal alle menschen den Mohamedaanschen godsdienst zullen belijden, streeft het laatste naar het wereldlijk gezag.

Doch beiden streven naar het verkrijgen van de macht en aangezien geen hunner daarvan zal willen afwijken, zal van een samengaan van Islamisme en Communisme wel nimmer sprake kunnen zijn.

Eerder mag men aannemen, dat men in de toekomst elkander vreeselijk in de haren zal zitten.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Partijdigheid van de Europeesche Pers in Ned.-Indië.

Onder het Hoofd „Beschuldigen is gemakkelijk doch het leveren van Bewijs moeielijk", komt de persoon, die zich met de letter „J." teekent, in de „Sinar Sumatra" van 28 Februari 1924 op tegen het in Ned.-Indië bestaande verschijnsel, dat de Europeesche Pers zoo partijdig staat tegenover het Chineesche element.

Men kan dit terstond waarnemen uit de verwijtingen en de beleedigende taal, die in de Europeesche Pers worden gebezigd, zoodra het geldt de verkeerde handelingen van een Chinees aan de openbaarheid prijs te geven.

Het schijnt wel, zegt de schrijver, dat de Europeesche pers, de Chineesche Volksgroep beschouwt als een „laughing stock" d.w.z. als personen, die men dagelijks naar welgevallen bespottelijk kan maken in het oog van het groote Publiek en dat zij elke gelegenheid gebruikt, om, ook zelfs de kleinste fout van een Chinees, op te blazen tot een strafbaar feit.

Doch als een Europeaan dezelfde fout begaat, tracht men de zaak zoo veel mogelijk in de Nieuwsbladen te bedekken, wijst hoogstens de namen der daders slechts met één letter aan en onthoudt zich verder van scherpe critiek.

Waar die partijdigheid nu eenmaal eene eigenschap is van de Europeesche Persleiders, welke algemeen bekend is, moet men zich daarover, zegt de schrijver, niet al te veel verwonderen.

Het spreekt vanzelf, dat, waar de schrijver de Europeesche Pers in Ned.-Indië partijdigheid ten laste legt, hij die beschuldiging heeft waar te maken door het voorbrengen van niet te weerspreken feiten en daarom vestigt hij de aandacht van de lezers op het bericht, dat nog niet zoo heel lang geleden in de Europeesche Pers werd verspreid, als zoude de heer The Tik Goan, een suikerspeculant, doch tevens een der welbekende millionairs ter hoofdplaats Soerabaja, van daar naar Singapore in alle stilte en in bedelaarskleedij zijn vertrokken, welk bericht door de geheele Europeesche Pers werd overgenomen.

Het groote publiek werd dientengevolge op de hoogte gebracht van de zoogenaamde stille vlucht van een Chineeschen groothandelaar, die op geheimzinnige wijze als bedelaar Indië verliet, aangezien hij de oorlogswinstbelasting aan de Indische Regeering niet wilde voldoen.

Zooals gewoonlijk, berust ook deze aantijging niet op voldoenden ondergrond en bleef de Europeesche Pers in gebreke te bewijzen dat het vertrek in bedelaarscostuum had plaats gehad.

De Europeesche Pers maakte het zich zelf over deze laatste voorstelling in het geheel niet moeilijk.

Het is zeer goed mogelijk, zegt de schrijver, dat de gewezen rijkaard The Tik Goan, die tientallen jaren lang zijne energie wist te gebruiken voor het bijeenverzamelen van zooveel geld en goed en 1½ millioen belasting had te betalen, door den nood gedwongen werd zijne matten op te rollen en dat hij er de voorkeur aan gaf naar eene plaats te vertrekken, alwaar hij vrijgesteld was van het betalen van eene oorlogswinstbelasting, welke hem, zoolang hij in Ned.-Indië verblijf hield, dag en nacht op onaangename wijze had bezig gehouden en gekweld.

Doch even goed kan het zijn, dat de heer The Tik Goan, door op eene stille en beschaafde manier Ned.-Indië te verlaten, op die wijze uiting heeft willen geven aan zijne ontstemming over de ondervonden behandeling.

Hij was toch steeds een trouw en rustig burger, die zijne voldoende belastingpenningen jarenlang regelmatig aan den fiscus had afgedragen.

De winsten, tijdens den grooten Europeeschen oorlog gemaakt, waren verdwenen tengevolge van de later gevolgde daling der prijzen van de suiker en van alle andere handelsartikelen en werd hij dientengevolge in ernstige omstandigheden gewikkeld, die belangrijk werden verzwaard door de toezending van het biljet van aanslag in de oorlogswinstbelasting en dat wel zoovele jaren later, toen de gemaakte winsten reeds lang voor verliezen hadden plaats gemaakt.

De uitreiking van dat aanslagbiljet had dus veel te laat plaats gehad.

Naar schrijvers meening moet men aannemen, dat het vertrek uit Ned.-Indië van den heer The Tik Goan naar Singapore niet op onregelmatige wijze plaats heeft gehad en dat hij er zelfs niet aan gedacht heeft zijn geld en goed naar elders over te brengen, zooals zoovele Europeanen met de door hen gemaakte oorlogswinsten hebben gedaan in den vorm van het tijdig overmaken dier winsten naar Amerika, in welk l zij door geen belastingen worden geplaagd en w door zij een genoegelijk levensbestaan genieten.

Die handeling moge rationeel zijn, het is niet ontkennen dat veel-Indisch kapitaal het land ver

Algemeen bekend is dit feit niet.

(Wordt vervolgd.

Literatuur-Overzicht.

De Indiën op de a.s. Nederlandsche Jaarbeurs.

Werd in de Koloniale afdeeling op de laatste Ja beurs te Utrecht een belangrijke plaats ingeruimd de tabak, het hout en de rotan, voor de a.s. beurs, w van 9—18 September a.s. gehouden wordt, zal in bijzonder de aandacht gevestigd worden op de be kenis van de copra en van het eiland Curaçao, dat th zich zoo merkwaardig ontwikkelt.

Voor het demonstreeren van de verwerking etc. de copra hier te lande, zal een model van een pers en wat daarbij behoort, opgesteld worden, terwijl Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instit te Amsterdam een en ander betreffende de winning copra, statistieken enz. zal tentoonstellen.

De beide restauratie-kamers die op vorige jaarbeur eenige malen als tea-rooms hebben dienst gedaan, zul aan Curaçao gewijd worden; in de grootste ervan zul de op Curaçao gevestigde groot maatschappijen het en ander van hun bedrijven toonen, waarnevens Afd. Handelsmuseum de voornaamste uitvoerproduc enz. zal demonstreeren. In de kleine tea-room zul verschillende, uit een der voornaamste van daar komstige handelsartikelen, t.w. oranjeschillen, bere dranken worden geschonken.

Al het andere, dat door het Koloniaal Instituut toongesteld wordt, zal, evenals de vorige maal, algemeen beeld van Ned. Oost- en West-Indië ge uiteraard zal wederom vooral den nadruk op nieu heden gelegd worden.

Wat de statistiek betreft zal de uitvoer van Ned. Oost-Indië op bijzonder aanschouwelijke wijze voorgest worden, terwijl bij den invoer van elk artikel duide het uit Nederland afkomstige gedeelte aangegev wordt. (Ind. Merc.).

Het rijsttekort in Ned.-Indië.

In „Economisch-Statistische Berichten" van 23 de het eerste gedeelte eener beschouwing van den heer J. Sibinga Mulder over een belangrijk onderwerp: het rijsttekort in Ned.-Indië.

Het vraagstuk der rijstvoorziening van eigen bod noemt schr. een der voor Indië allerbelangrijkste en h is moeilijker geworden, nu rijst in het menu van de b volking een steeds grooter plaats inneemt. Waar a den eenen kant de bevolking toeneemt en aan de ande zijde de rijstproductie niet in gelijke mate, wordt he tekort aan rijst telkens grooter en moet in dat teko door aanvoer van buiten worden voorzien. Niet alle dat daarmede enorme bedragen zijn gemoeid, die he land uitgaan, maar de zekerheid om ten allen tijde ov voldoende rijst voor de volksvoeding te beschikken on breekt. Wat dat beteekent hebben de jaren 1919—19 tot in 1921 ons geleerd, toen er, dikwijls met zeer groo moeite, voor een bedrag van pl.m. 175 millioen guld aan rijst door de regeering ter distributie werd ing voerd en de toestand op de wereldrijstmarkten meerde malen zóó moeilijk was, dat de regeering zelfs niet alti voldoende zekerheid had of zij voor de naastvolgend weken over voldoende rijst zoude kunnen beschikken.

Ook die tijd heeft ons geleerd hoe gevaarlijk de to stand in Indië kan worden, wanneer er omstandighed optreden, die den normalen rijstinvoer bemoeilijken o totaal verhinderen. Gevaarlijk niet enkel voor ondervo ding, maar ook oeconomisch en politiek oeconomisch omdat de prijzen van de rijst bovenmatig kunnen stijgen boven de betaalkracht van de massa, en politiek, omdat dergelijke toestanden maar al te gemakkelijk door extre mistische volksleiders worden uitgebuit ter bereiking van hun politieke doeleinden.

Nederlandsch Zendingsjaarboekje voor 1924/25.

Dit boekje, uitgave van den Zendings Studie Ra biedt in een kort bestek een schat van opgaven bet fende de Nederlandsche Zending. Volstrekt onmisba voor wie met de zending in het algemeen wat willen medeleven. De inhoudsopgave meldt: Overzicht van het Zendingswerk in Ned. Oost- en West-Indië. — Een teru blik. (Zend. St. R. 1909—1923). — In Memoriam Jan Wil lem Gunning. — Jaarverslag Z. S. R. — Gegevens be treffende den arbeid in Oost en West. — Zending onder

Joden. — Alphabetische naam- en adreslijst.

W. O. J. Nieuwenkamp.

In Eigen Haard van 26 Juli brengt de hr. J. Koning hulde aan den hr. W. O. J. Nieuwenkamp bij gelegenheid van diens 50en verjaardag.

„Nieuwenkamp mag men noemen den eersten kunstenaar die Indië heeft „gezien". Op zijn eerste reis bezocht hij alleen Java, op zijn latere reizen vooral Bali, en zijn werk daar gemaakt en daar geïnspireerd heeft hem in de kunst en kunsthistorie van onzen Archipel op een plaats van beteekenis gebracht."

De schr. besluit zijn van groote waardeering getuigend artikel: „De zwerver wordt nu vijftig jaar en men maakt zich gereed hem te huldigen. Maar wij vermoeden dat hij een lief ding er voor over zou hebben, wanneer hij op 27 Juli a.s. ergens in een ravijn op een kalisteen in de bergen van zijn dierbaar Bali zou kunnen zitten, hoe lief hem zijn vrienden in Holland ook zijn.

Een nieuwe reis naar Bali, zijn zesde reis naar de tropen, staat op het programma. Vermoedelijk het volgend jaar. De zwerver telt zijn vijftig jaren niet.

Statistiek van de scheepvaart in N.I.

Bij G. Kolff en Co. te Weltevreden is verschenen de Statistiek van de Scheepvaart in Ned.-Indië over het jaar 1923. Samengesteld bij het hoofdkantoor van Scheepvaart.

Uit het tienjarig overzicht van het scheepvaartverkeer met het buitenland (tabel IVa) blijkt, dat dit verkeer in vergelijking met de voorgaande jaren in 1923 belangrijk is toegenomen; de netto-inhoud der ingeklaarde schepen bedroeg in 1922 rond 16.383.000 M3. en in 1923 rond 19.371.000 M3., gevende een toename van 19 pCt. De in dit verkeer ingeklaarde netto-inhoud bedroeg in 1913 rond 14.892.000 M3. en nam gedurende de eerste oorlogsjaren gestadig af; in 1918 was dit tot rond 8.949.000 M3. gedaald en vermeerderde daarna geleidelijk, zoodat in 1920 bijna een gelijke inhoud werd ingeklaard als in 1914.

Het verkeer onder Nederlandsche vlag (Nederl. en Ned.-Ind. schepen) nam sedert 1922 toe met 12.5 pCt., onder Engelsche vlag met 23 pCt., onder Duitsche vlag zeer aanzienlijk, n.l. met 210 pCt.

Bouwen. Tijdschr. voor Holland en Indië.

De hr. P. A. J. Moojen vervolgt in No. 10 van dit 14-daagsch periodiek zijn fraai geïllustreerde beschouwingen over de ontwikkeling der bouwkunst in Ned.-Indië. Schr. heeft het thans hoofdzakelijk over den woningbouw der Indonesiërs.

De Indische Post.

In het Nr. van 14 Juni vervolgt D. Bauduin het relaas van zijn reis met de Plancius naar de Molukken. — L. C. Westenenk schrijft over voorhistorisch Sumatra. — Verder een en ander over Duitsche belangstelling voor Indië en mededeelingen over de beteekenis van den Ondernemersraad voor Ned.-Indië.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 30. Oogstresultaten van suikerfabrieken op Cuba, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Analyse-methoden ter bepaling van het kaligehalte van den bouwgrond. — De tinmarkt in 1923. — De Handelsvereeniging te Batavia. — Economisch overzicht van Suriname over het jaar 1923. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — Van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut eene opgave van recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Ned. Ind. Rubber- en Thee-Tijdschrift.

Uit den inhoud van het 15-Juni-Nr. De invloed van den ballonband op het rubberverbruik. — Rubber en rubberbereiding nu en in de toekomst, door Dr. de Vries. — Het onderhoud van den robusta-aanplant, door Dr. A. J. Ultée. — Uitvoerrecht op Inlandsche rubber. — Theecultuur. Plantengroei en bodem, door Dr. J. J. B. Deuss (vervolg). — Volkstheecultuur.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Nr. 8 (23 Juli) bevat: Het zieleleven der Indonesiërs (vervolg). — Generaal J. B. van Heutz † (met portret), door J. Koning. — Nias en de Niassers, door H. N. (Slot).

Ind. Militair Tijdschrift.

Jaarg. 1924, No. 6. De Duitsche en de Belgische cavalerie in den wereldoorlog gedurende het tijdvak: begin tot en met 12 Aug. 1914, door P. C. Colthoff. — Het gebruik van cavalerie, door W. van Riemsdijk. — Nogmaals de Fransche, inheemsche militie, door C. Marcus. — Tactische oefeningen (vervolg), door F. T. — Uit de pers. — Overzicht van tijdschriften.

Nieuw Indië en De Opbouw.

Beginnende met het Mei-Nr. is het maandschrift Nieuw Indië opgelost in het eveneens maandelijks uitkomend periodiek: De Opbouw. De sedert verschenen Nrs. bevatten bijdragen over Indische onderwerpen, welke hieronder alsnog worden vermeld.

Mei-Nr. De strafbedreiging tegen inbreuk op arbeidsovereenkomsten in Indië, door Chr. P. van Wijngaarden.

Juni-Nr. Hooger onderwijs in Indië, door Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting. — Een nieuwe opleiding voor Indische bestuursambtenaren? door Mr. Dr. A. M. Joekes.

Juli-Nr. De Indische beweging van den economischen kant, door W. de Cock Buning.

Bovendien in alle Nrs. een Indische kroniek van Chr. P. van Wijngaarden.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 51 (21 Juni '24). Theecongres met tentoonstelling Bandoeng 1924. Programma van het Theecongres. — Twee Inlandsche theeplanters-associaties in de Preanger-Regentschappen, door T. J. Lekkerkerker. — De theecultuur van de Inlandsche bevolking. — Landbouwzaken in den Volksraad. — Radio (vervolg). — De kabel luchtspoor van de Cultuur Mij. Panggoongredjo over het Metro-ravijn bij Kepandjan op Java. — De Postspaarbank in Ned.-Indië. — Verhuur van grond aan onwettige occupanten. — Uitvoerrecht op Inlandsche rubber. — De bevolkingsrubbercultuur, door J. Sibinga Mulder (ontleend aan het Alg. Handelsblad).

* * *

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Mei 1924. Samengesteld door het kantoor voor Chineesche zaken (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers 1924, No. 25. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden).

Oil in the Dutch East Indies by C. Lekkerkerker. I. First period, 1889-1901. (Commercial Holland. July '24).

De poenale sanctie, door C. E. Huicmans (Socialistische Gids 1924, bl. 485).

Het gebed van Ardjoena tot Ciwa, door F. van Lith. (Studiën CI, bl. 362).

Suriname.

Te Arnhem bestaat het voornemen in September aan Baron van Heemstra, gouverneur van Suriname en oud-burgemeester van Arnhem, ter gelegenheid van zijn verblijf in Nederland, een feestavond aan te bieden.

Het initiatief hiertoe gaat uit van de Geldersche Industrieele Club, van de Geldersche Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer en het departement Arnhem van de Mij. van Nijverheid en Handel. Zij, die tijdens het burgemeesterschap van den heer van Heemstra, lid van den gemeenteraad waren, hebben te kennen gegeven, dat zij aan dit huldigingsfeest zullen deelnemen.

De heer Heemstra, die thans te Maarn vertoeft, heeft desgevraagd, zijn instemming met dit plan betuigd.

* * *

Aan het „Algemeen Handelsblad" van 23 Juli ontleenen wij het volgende, onder het hoofd „*Beschamend*" geplaatste stuk:

„In het jongste nummer van „Nederlandsch Fabrikaat" treffen wij een klacht aan van den heer P. Cool te Paramaribo, die voor de kortzichtige neiging den eigen landaard te verloochenen, bij sommige Nederlandsche fabrikanten helaas maar al te karakteristiek is.

Zelfs als men hen dringend verzoekt artikelen met Nederlandsche opschriften te zenden en rekening te houden met de Nederlandsche nationaliteit van den ontvanger, houden zij vast aan hun buitenlandsche allures.

De heer Cool vertelt daarvan eenige treffende staaltjes:

1. Een Nederlandsche instrumentfabriek zendt aan het Hospitaal alhier een gedrukten Duitschen catalogus. Deze werd door mij teruggezonden, antwoord of verontschuldiging ontving ik nimmer.

2. Na vele mislukte pogingen slaag ik er in in de plaats van Amerikaansche en Duitsche verven rechtstreeks Nederlandsche ingevoerd te krijgen. Met deze fabriek heeft herhaaldelijk briefwisseling plaats en de directie kent volkomen mijn bedoeling 't Nederlandsch fabrikaat te helpen. De kisten komen aan, worden door het magazijnpersoneel uitgepakt: alle aanwijzingen in

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1o. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2o. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

de kisten uitsluitend in het Engelsch! Dat men mij als geboren Nederlander eenigszins spottend aankeek behoef ik niet te vermelden.

3. Een zeer groote Nederlandsche lampenfabriek krijgt onze bestellingen en stuurt een prijsopgave in dollars. Nadat gewezen wordt op het feit dat in deze kolonie „een Surinaamsche Bank” bestaat en aan een Nederl. staatsinstelling rekeningen in Holl. munt moeten worden aangeboden, handhaaft deze fabriek toch hare dollarleening.

Wij willen niet nalaten deze voorbeelden als vlakweg beschamend te kenschetsen. Een dergelijk gebrek aan zelfrespect moge wellicht in den aanvang zich betaald maken, op den duur schaadt het het aanzien en de zaken. Wie geen eerbied heeft voor zichzelf, kan van anderen moeilijk respect verwachten.

De heer Cool klaagt ook nog over iets anders.

Hij vervolgt:

Voor een goed Nederlander is het ook hinderlijk door middel van 't Rijks-magazijn te Amsterdam en 't Koloniaal établissement buitenlandsche goederen, geneesmiddelen enz. te ontvangen, terwijl de Nederl. Nijverheid zoo zeer steun behoeft en de Regeering toch in de eerste plaats hare eigen instellingen met eigen fabrikaat moet voorzien. Dat echter sommige Ned. Fabrikanten merkwaardig eigenzinnig zijn moge hieruit blijken, dat eenige fabrieken door mij opmerkzaam gemaakt op het feit, dat de weg tot levering voor den Rijksdienst over genoemde instellingen liep, eenvoudig antwoordden, dat hare fabikaten bekend genoeg waren en de Rijksinstellingen dit maar moesten weten. Ook het Bureau voor Handelsinlichtingen schijnt velen onbekend te zijn. Vele fabrikanten richten steeds rechtstreeks brieven om inlichtingen naar verschillende overzeesche gewesten, wachten maanden op antwoord en verzuimen eerst naast de deur te informeeren. Ook maakt hunne onbekendheid met eigen Nederl. koloniën in die koloniën dikwijls een zeer slechten indruk. Een der allergrootste zilverfabrieken in Nederland zond onlangs een aangeteekend pakket met het adres: „Paramaribo via Genua”. Gelukkig bemerkte de Nederl. post de fout.

Nederl. fabrikanten kunnen niet verontwaardigd zijn dat hunne goederen niet worden gekocht in Nederl. gebiedsdeelen, indien die fabrikanten zichzelven steeds als buitenlanders voordoen, en zich niet op de hoogte willen stellen van de ligging en de handelsbehoeften der eigen koloniën.

Vele buitenlanders zien dit alleen veel beter in en zenden zelfs in 't Nederlandsch gestelde aanbiedingen ook naar West-Indië.

„Een gepast gevoel van eigen waarde ontbreekt velen landgenooten!”, aldus besluit de heer Cool.

Wellicht, dat zijn brief enkelen hunner doet inzien, hoe beschamend voor ons land en voor hen zelf een dergelijk tekort is.

Het is in zooverre jammer, dat de heer Cool geen namen noemt. Menschen, die zoo weinig prijs blijken te stellen op hun Nederlanderschap, zou men uit eigen land eens kunnen laten gevoelen, dat men zich over hun houding schaamt.”

Tot zoover het „Handelsblad”.

Ervaringen als de heer Cool hebben wij ook menigmaal gehad. De onwetendheid van sommige Nederlandsche handelaars en fabrikanten grenst aan het ongeloofelijke. En daarom wekt het onzen lachlust op, wanneer ons oog soms valt op de rubriek „betrekkingen” in de dagbladen en wij de opgeschroefde eischen lezen, die aan gegadigden worden gesteld: eerste kracht, volledige kennis van de moderne talen, groote ervaring in de „branche”, „goed ingevoerd” in dit of dat. En dan ervaringen als van den heer Cool!

In de Surinaamsche bladen kan men meermalen lezen van Nederlandsche leveranciers die brieven of circulaires adresseeren aan „den Nederlandschen Consul te Paramaribo”. De zondaars zijn zeker die „eerste krachten”. En hoe lang reeds bestaan er in den lande handelsscholen!

Een bibliotheekje, waarin ook boeken buiten de „branche”, zou op de kantoren der heeren leveranciers geen overdaad zijn.

* * *

In de „Brieven over de West” in „De Standaard” van 25 Juli bespreekt de heer L(ey)s de grenskwestie, d.i. de kwestie van Suriname's westgrens.

De schrijver zegt: „De heer IJzerman bracht (in de Tweede Kamer bij gelegenheid van de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1924) de grenskwestie tusschen Suriname en Britsch-Guyana ter sprake.

Het is goed dat hij dat deed. Ik hoop, dat hij en anderen het bij iedere gelegenheid weer zullen doen. Die grenskwestie is een treurige kwestie.

Telkens als ze ter sprake komt, vraag ik mijze[lf] waar Jan Cordaat toch wel zitten mag.”

En dan zet de schrijver uiteen waarom het hier[...] In die uiteenzetting lezen wij o.m.:

„Volgens mededeeling, mij verstrekt door een [...] geplaatst ambtenaar in Suriname, heeft Engeland [...] tijd het voorstel gedaan om die zaak aan het o[ordeel] van een scheidsgerecht te onderwerpen, maar [...] Regeering heeft op dat voorstel geen antwoord ge[geven]. Sedert dien beschouwen de Engelschen het als ee[n] gedane zaak en kleuren zij den bovengenoemden hoek (tusschen de beide bronrivieren van de Cora[ntijn]) als Engelsch gebied.”

Voor zooveel ons bekend vergist zich de „[...] geplaatste Ambtenaar in Suriname”. Een dergelijk [voor]stel is door de Britsche Regeering nooit gedaan. [Wellicht] schien wordt bedoeld de uitnoodiging van de Bri[tsche] Regeering om iemand aan te wijzen die met Schom[burgk] (in 1843) de exploitatie van de Corantijn zou [...] zooals Minister de Graaff heeft medegedeeld. W[ij ge]looven dat ook de Minister zich vergist en d[at de] uitnoodiging een andere strekking had, zooals de [heer] IJzerman uiteenzette en men ook lezen kan in [de „]West-Indische Gids”, 2de jaarg. (1920) blz. 340—3[...]

De heer L(ey)s eindigt zijn brief met de vol[gende] woorden:

„Waar echter in de laatste jaren zoo dikwijls [...] gegeurd met ons prestige als Koloniale Mogendhei[d, en] er in de pers sprake is van den verkoop van Suri[name], daar vind ik dat eveneens ons prestige als Kol[oniale] Mogendheid eischt, dat er een eind kome a[an de] onzekerheid, die er bestaat omtrent het Zuidelijk [deel] van de Westgrens van Suriname.”

Wij zouden hieraan een vraag willen toevoege[n. De] behandeling van de grenskwestie is bij de heeren Kol en IJzerman in de beste handen, maar w[aarom] houden de andere politieke partijen, sedert het [over]lijden van Jhr. Mr. van Doorn, zich in de Staten G[eneraal] alsof de kwestie hun niet aangaat?

De heeren moesten eens kennis nemen van het [verslag] van de vergaderingen der Tweede Kamer [van] 22 December 1899. Zij zouden dan zien wie toen [voor] deze kwestie in de bres zijn gesprongen.

* * *

Onder onze lezers zullen er zijn die zich herin[neren] wat er eenige jaren geleden in Suriname te do[en is] geweest over de Bauxiet-concessie Rorac aan [de] Noorsch-Nederlandsche Combinatie. Wij hebben ind[ertijd] ook in dit land meermalen het verleenen van die [con]cessie besproken. Sedert wij eenigen tijd geleden in [„De] West” een artikel lazen over de voorbereidende w[erk]zaamheden, hebben wij niets meer vernomen om[trent] de concessie. Weet een onzer lezers ons mee te d[eelen] of de ontginning reeds is aangevangen?

Wij hopen dat het Surinaamsche Gouverneme[nt en] de Nederlandsche Regeering geen berouw zullen h[ebben,] dat de concessie is verleend aan de Noorsch-N[eder]landsche combinatie, met voorbijgaan van andere [ge]gadigden.

Voor zoover wij vernamen wordt op de Amerikaan[sche] Bauxiet-onderneming Moengo de ontginning voort[gezet] en komen er geregeld schepen om het erts af te h[alen].

Curaçao.

De Begrooting voor 1925.

IX.

Inderdaad ligt thans het laatste stuk der notulen [van] den K.R. voor ons, nog twaalf bladzijden druks [en] meer dan een tragi-comisch moment.

De heer Statius Muller ging op den ingeslagen [weg] voort. Voorgesteld was de afvoering van ƒ 30.000.— [voor] buitengewone herstelling van de handelskade en ƒ 40.000.— voor buitengewone havenverbetering. Behalve een protest tegen de luchthartige ram[ing] van „Openbare Werken” wilde de heer Muller [uit]spreken, dat hiervoor „geleend” moest worden. H[oewel] reeds eerder in dien geest gesproken was, sch[rok de] heer V. d. Veen Zeppenfeldt blijkbaar eerst nu v[an het] woord „leening”, maar maakte toch de juiste [opmer]king, dat men immers de voorwaarden der lee[ning] moest kennen. Dit raakte het stelsel-Statius Muller [in] zijne zwakke zijde. Zelf gaf deze ook nog toe, dat [voor] eene formeele leening machtiging bij de wet no[odig] is, maar hij achtte 't eenvoudiger, dat het moederl[and] het benoodigde bedrag zou voorschieten. De vorm [...]

BESCHIKBAAR.

later wel in orde komen. Opmerkelijk is, dat ker meende, dat uit het ontwerp der begrooting zou kunnen blijken, dat de begrooting sluitende . Dat zou al heel ongelukkig zijn. Als de heer M. rkelijk een sluitende begrooting had willen hebben, hij nog één amendement bij de vele moeten voor-llen, nl. om art. 4 (middelen en inkomsten) sub C, ldrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling der Kolo-le middelen" te doen vervallen. Nu is er geen slui-de begrooting gekomen, in spijt van des heeren llers herhaalde opmerking: „deze „gewone huishou-lijke begrooting" kan nu sluitend gemaakt worden." oen later ƒ 20.000.— voor watervoorziening en .600.— voor den mijnbouwkundigen dienst voor rapping werden voorgedragen, wees de gemachtig-van den Gouverneur erop, dat van het overbrengen de begrooting „van Koloniën" niets komen zou zon-wijziging van het Regeeringsreglement. Eene weer-ging daarvan hebben wij niet gevonden.

echts terloops vermelden wij de aanneming van een ndement tot schrapping van ƒ 1500.— voor uit-iding van de speelplaats aan de Emmaschool, waar-e in verband stond de afsluiting van een open ter-n op grond van eene toezegging aan den kooper van aangrenzend stuk gouvernementsgrond. De heer ira had dit amendement voorgesteld, om te laten komen, dat het Gouvernement geen toezeggingen doen, die financieele gevolgen voor de kolonie nen hebben, zonder den Raad te consulteeren.

roevig is, wat bleek, dat na de aanschaffing van steenbreker de verzameling van steentjes econo-scher geoordeeld was dan het steenbreken. De post 2.000.— voor „bedrijfskosten van den steenbreker nde aankoop en verzamelen van steen" leek dan maar een halve waarheid en werd afgevoerd.

Wij kunnen niet nalaten ter aanvulling van hetgeen verleden week opmerkten nog twee sterke staaltjes „bestuursgemachtigdheid" te vermelden. Het raads-De Veer Abrahamsz vroeg den directeur van bare werken het daarheen te willen leiden, dat de ongenaamde straten spoedig namen zouden krijgen, geheel vergetende, dat niet die directeur aan-was, maar de bestuursgemachtige Bakker, die ook heel plechtstatig antwoordde, dat hij het ver-aan den Gouverneur zou overbrengen. Een uursgemachtigde is nu eenmaal zichzelf niet, zoo-ook moet aangenomen, dat de mijningenieur en de ecteur van den openbaren gezondheidsdienst in die edanigheid elkaar in de haren gevlogen zijn, toen het g over het zelf ter hand nemen door eerstgenoemde n chemische onderzoekingen, die tot nu toe door n gezondheidsdienst verricht waren, wat de Kolonie uurlijk geld gekost heeft. Tenzij men moet aan-men, dat zij toen den door den gouverneur hun ver-ekten last overschreden hebben.

Mogen wij, als de Gouverneur besluit, straatnamen el te stellen, eraan herinneren, dat een vorigen keer Gouverneur De Jong van Beek en Donk is over-slagen, en verzoeken den Gouverneur Helfrich niet vergeten, al was zijn bewind van niet zeer langen duur.

Het trekt de aandacht, dat bij het geheel begrootings-debat, dat wemelde van juridische kwesties, de enige bestuursgemachtigde-jurist gezwegen heeft.

De staking op de Isla.

Er blijkt ook nog een loonstrijd aan de genoemde laatpunten verbonden te zijn. Het normale weekloon ƒ 0.17 per uur en een negen-urigen arbeidsdag is ƒ 9.18. Met overwerk en Zondagswerk kon men, zooals de „Amigoe" becijfert, tot ƒ 21.36 komen. Vijftien- à zestien-honderd Arubinanen zouden daar werk hebben.

Uit den Verren Vreemde.

De eerste vliegtocht van Nederland uit de aarde rond.

Eigenlijk moest het opschrift ditmaal luiden: naar den verren vreemde.

Zal het plan van den Argentijnsche majoor Pedro Zanni voor de ingewijden sedert lang geen geheim zijn geweest, aangezien voor een dergelijk ondernemen vele en veelomvattende besprekingen en toebereidselen onvermijdelijk zijn, voor de groote menigte, en zelfs voor aandachtige luisteraars, kwam het bericht van zijn aanstaand vertrek uit ons land toch onverwacht.

Evenals het schip onder een nationale vlag geldt als een stuk territoir van het die vlag voerende land, zoo wordt ook de vliegmachine beschouwd als een stukje van het land, welks vlag zij voert. Zij brengt dat stukje hoog in de lucht, voert het over vreemde landen, over zeeën heen, om het ten slotte weer terug te brengen naar eigen land, met roem belaân.

Er is nu vertrokken uit Nederland, van Schiphol, een vliegmachine, van Nederlandsch type, van Nederlandsch maaksel, om te ondernemen een reis om de aarde. Het hoopt den naam van Fokker te doen deelen in die der uitvinders en fabrikanten, welke hun naam verbonden zien aan de vliegtochten onder Mac Laren en Smith. Wij zullen dat stukje Nederlandsche vinding en Nederlandsch maaksel met gansch bijzondere belangstelling volgen. Maar — het zal niet den kring om de aarde trekken als een stukje Nederlandsch territoir, het zal voeren de Argentijnsche nationaliteit, het zal het voertuig zijn bemand en bestuurd door Argentijnsche luchtschippers.

Er ligt iets weemoedigs in deze waarneming. Verblijdend is 't zeker den vreemden aviateur in ons land zijn toestel te zien kiezen. Maar waarom moest het eerste „vaarwel" te Schiphol, aan reizigers in de groote luchtvaart toe te roepen, geen Nederlanders gelden? En als de weg gereed is, als het toestel klaar is voor de reis langs Indië naar verder doel, waarom mochten dan nog steeds niet vertrekken de Nederlandsche aviateurs, die van hier naar Nederlandsch Indië zullen gaan? De beteekenis van dit Nederlandsch ondernemen wordt door Zanni's tocht toch alweer wat achteruit gezet. Er zijn voor dit alles natuurlijk goede, geldende, zelfs klinkende redenen. De Argentijnsche Aero-club bracht door een inschrijving 't noodige bedrag bijeen. Nederland talmt nog. Maar dit maakt het verschijnsel voor Nederland niet minder weemoedig.

Terwijl Mac Laren, vergezeid door kolonel Broome, zijn allesbehalve fortuinlijke reis, met horten en stooten, met korte vluchten en lang oponthoud, nu over de Grooten of Stillen Oceaan, via de Aleoeten, voortzet, zal hij, indien hij Alaska bereikt, nog pas ongeveer de helft van zijn raid volbracht hebben. Het resteerende voert dan eerst langs de kust om Californië te bereiken, dan moeten de Ver. Staten dwars overgestoken worden, om ten slotte den Atlantischen Oceaan te nemen.

Het Amerikaansche smaldeel, dat, na den onfortuinlijken inzet, waardoor de leider spoedig met zijn vliegtuig uitviel, onder Smith zonder veel tegenspoed de reis maakte, van Californië uit, over de Aleoeten, Japan, Oost-Azië, Britsch Indië, Bagdad, Constantinopel, Weenen, Parijs en Londen, tot Brough, 't vliegkamp bij Hull, waar 't nu zijn vliegtuigen terdege laat in orde brengen, dit smaldeel heeft alleen nog maar den Atlantischen Oceaan en het vaste land van N. Amerika te nemen. „Alleen nog maar"! Als wij bedenken, dat vijftien jaren geleden de vlucht over het Nauw van Calais nog een herhaaldelijk mislukte proefneming was, dan teekent dit „alleen nog maar" den enormen vooruitgang door de aviatiek volbracht, waarmede echter geenszins gezegd wil zijn, dat hetgeen door Smith en zijn metgezellen nog te volvoeren is, zonder veel gevaren zou zijn. Zij weten zelf wel beter, vandaar de zorgvuldige voorbereiding te Hull voor de reis via IJsland, Groenland en Labrador.

Majoor Zanni heeft bij den inzet van zijn tocht dadelijk ondervonden, hoe moeilijk 't is om op eenige berekening staat te maken. Instede van Donderdag van Schiphol op te gaan, kon hij, door 't ongunstige weer, eerst Zaterdag den 26en vertrekken. En ternauwernood in de lucht zag hij zich, door diezelfde reden, weer verplicht bij Rotterdam te landen. Na een kort oponthoud ging 't verder, met Parijs als eerste doel. Terwijl wij dit schrijven is hij in Italië.

Volgens de dagbladberichten zal hij verder vrijwel de route volgen, welke de Amerikanen genomen hebben, doch in tegenovergestelde strekking. Hij zal niet beschikken over de uitgebreide hulpbronnen en wisselstukken, welke ter beschikking van de Amerikanen gesteld zijn geweest. Hij is vergezeld door zijn landgenoot, ingenieur Beltrame. Luitenant Nelson Page, die derde zou zijn, was door ziekte verhinderd mee te vertrekken, wellicht voegt hij zich echter onder weg nog bij de anderen.

De vlucht Amsterdam—Tokio zal worden gemaakt op een Fokker C. IV, met 450 P.K. De Stille Oceaan wordt overgestoken met een Fokker T. III. W., eveneens met 450 P.K. Beide met Napier-Lion motor.

Voor wie de dappere vliegers op hun tocht wil volgen, geven wij hier de voorgenomen route op.

Amsterdam, Parijs, Lion, Rome, Saloniki, Konstantinopel, Aleppo, Bagdad, Bushir, Bunda, Abbas, Karachi, Nasyrabad, Allehabad, Calcutta, Rangoon, Kherta, Vinh, Hanoi, Canton, Fushan, Sjangai, Wei-Hai-Wei, Tai-Ku-Hioshima, Osaka, Tokio, Aymori, Paramushir, Petropavlosk, Behring, Attu, Atka, Chignik, Cordova, Sitka, Prince Rupert, Vancouver, Salem, Ogden, Cheyenne, Chicago, Cleveland, New York, Halifax, St. John, Ierland, Londen, Amsterdam.

GOEDE REIS!

De Pan-Pacific Conferentie.

Aan een „Aneta"-bericht in de Indische bladen ontleenen wij 't volgende:

Dr. J. P. S. Cramer, de officieele vertegenwoordiger van de Nederlandsch-Oost-Indische regeering bij de Pan-Pacific Food Conservation Conference, welke tusschen 31 Juli en 14 Augustus te Honolulu wordt gehouden, vertrok 11 Juni met het ss. Tjikarang derwaart, waar hij deel zal nemen aan de besprekingen.

Deze conferentie heeft zeer veel belangstelling gewekt en zal worden bijgewoond door vooraanstaande mannen uit alle landen welke liggen aan den Pacific. President Coolidge zal een rede opstellen, welke op de conferentie zal worden voorgelezen, terwijl men verwacht, dat de secretaris van landbouw aan het hoofd zal staan van de zeer voorname groep van mannen, die voornemens zijn, de conferentie bij te wonen.

De agenda toont, dat de conferentie in verschillende afdeelingen zal worden ingedeeld. De groep van internationale juristen zal zich bezig houden met de bescherming en conservatie van vischproducten in den Pacific, door resoluties op te stellen in verband met een internationale wetgeving of overeenkomst in den Pacific; eveneens zullen zij leiding geven aan de landbouw-groep, door het ontwerpen van uniforme quarantaine wetten of -regelingen voor planten en dieren in de Pacific-landen.

Uit de Vereenigde Staten zullen mannen als dr. Barton Evermann aan het hoofd staan van de visscherij-afdeeling; dr. L. O. Howard leidt de groep voor entomologie en dr. Elwood de groep voor aanplantverbetering.

De organisatoren der conferentie hopen minstens een vertegenwoordiger van elk land aanwezig te zien ter behandeling van de volgende onderwerpen:

1. Internationaal recht.
2. Pan Pacific Visscherij.
3. Entomologie.
4. Planten pathologie.
5. Quarantaine voor planten en dieren.
6. Aanplant bevordering en verbetering.
7. Boschbouw.
8. Meteorologie.
9. Topografie en Hydrografie.
10. Veeteelt.
11. Transport en distributie van voedingsproducten.

Men verwacht, dat de conferentie de basis zal vormen voor de ontwikkeling van een aantal internationale overeenkomsten ten aanzien van bovengenoemde onderwerpen, welke van de grootste waarde zullen zijn voor Handel en Industrie in den Pacific.

Wenschen der Britsch-Indiërs.

Blijkens mededeeling van Reuter hebben een aantal vooraanstaande en verantwoordelijke Indische leiders, die zich momenteel in Londen bevinden, een memorandum opgesteld, dat zal worden aangeboden aan het departement voor Indië, waarbij wordt gevraagd om dominion-home rule voor Indië en wordt aangedrongen op de uitzending in den aanstaanden herfst van een commissie met uitgebreide volmachten, „opdat de geschiedenis van de afscheiding der Amerikaansche koloniën en Ierland niet zal worden herhaald en de constitutioneele partij niet zal worden ontbonden."

In het memorandum wordt geëischt, dat Indië een eigen constitutie zal kunnen opstellen, gelijk ook de dominions hebben gedaan.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

De Secretaris-Penningmeester der Vereeniging „Oost en West" is tot 19 Augustus afwezig.

Van de Redactie:

Op verzoek van den heer E. M. Harsveldt te 's-Gravenhage plaatsen we het navolgende berichtje:

HULP AAN OUD-STRIJDERS IN INDIE.

Als 5e gift in dank ontvangen van het garnizoen te Curaçao, door tusschenkomst van den heer P. H. Landzaat, 1e Luitenant, aldaar, f 125.63.

Uit Indië werd bericht ontvangen, dat voor Indisch Bronbeek tot 11 Juni in totaal ontvangen was f 71031.61.

Wij vestigen gaarne de aandacht op de advertentie in dit Nummer (bladzijde 2) betreffende het portret van Pastoor Verbraak; het is een werkelijk zeer fraaie reproductie van het origineele schilderij.

De opbrengst van den verkoop is bestemd voor een goed doel: de minimaal gepens. onderofficieren, lid der vereeniging „Madjoe", eenigermate te kunnen steunen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

H. Groen, onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O., Utrecht, Pieter Saenredamstraat 27.
Mr. G. C. B. E. Suringer, voorzitter van de Landraden te Fort de Kock c.a., Assen, Vaart N.Z.
A. A. F. Snel, onderbaas-ernstvuurwerker bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, Helder, Westerstraat 20—21, p/a. P. Snel.
Mr. A. H. Walkate, raadsheer in het Hooggerec[ht] van N.-I., Putten, Hotel „de Spreng".
P. C. H. Dronkers Delsaine, onderwijzer 1e kl. [b.h.] O. E. L. O., Rotterdam, Provenierssingel 19B.
Mr. W. W. Brouwer, president van den Raad va[n Jus]titie te Makassar, Leiden, Oegstgeesterlaan 41.
J. F. van Minos, tijd. wnd. controleur 1ste kl. [b.d.] P. T. T.-dienst, 's-Gravenhage, Nicolaïstraat 61.
H. J. A. Magniez, commies bij den Post-, Telegr[aaf- en] Telefoondienst, 's-Gravenhage, Suezkade 98 1e.
R. Bos, onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O., 's-G[ravenhage], Valkenboschkade 356.
R. Versteeg, havenmeester 2e kl. te Tjilatjap, 's-G[ravenhage], Van Weede van Dijkveldstraat 9.
C. H. P. van Diggelen, houtvester bij het Bosch[wezen], Apeldoorn, Kanaal West No. 103.
M. de Jonge, hoofdcommies bij het Dep. van Land[bouw], Nijverheid en Handel, Rotterdam, Vrede[rik]straat 5a.
Mr. C. Star Nauta Carsten, voorzitter van den la[ndraad] te Djember, Amsterdam, Willemsparkweg 53.
G. C. Schrader, landmeter bij het kadaster, 's-G[raven]hage, Kranenburgweg 38.
T. Fenenga, gezaghebber bij de Gouvernements-[Marine], Heemstede, Prinsessekade 40.
M. P. Grootens, hoofdpolitie-opziener, Amsterdam, [Kei]zersgracht 235.
J. de Goederen, controleur 2de kl. bij den P.T.T.-[dienst], Groningen, Prinsesseweg 7A.

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BEST[EMD]:

W. M. Remeeüs, Brittenstraat 13 te Katwijk a[an Zee] en W. A. Ph. Chr. Pennink, Witte Singel 58 te L[eiden], beiden als administratief ambtenaar bij het B[innen]landsch Bestuur;

Mas Soeparin Tjokrohadisoebroto, Commelin[straat] 24 I te Amsterdam, als onderwijzer bij het Holl[andsch]-Indisch Onderwijs;

A. Chr. van Lochem, Landstraat 134 te Aal[ten], candidaat-gezaghebber bij het Binnenlandsch [Bestuur];

Mr. A. A. Gaymans, van Blankenburgstraat [...] 's-Gravenhage, als rechterlijk ambtenaar.

Mutaties van 23 tot 30 Juli 192[4].

Nieuwe Leden:

F. W. Hudig, Amsterdam, Johannes Vermeerstr. 3[...]
N. Anakran, Amsterdam, 1e Const. Huijgensstr. [...] f 5.—.
A. van Wamel, Rijswijk, Oranjelaan 29. f 5.
W. van Houten, oud Tabaksplanter der Vorstenl[anden], Utrechtsche Weg 118.
Ad. Heinrich, Directeur der Nationale Bankve[reeni]ging, Amersfoort, 't Zand 41.
Dr. A. C. Nicolaï, Amersfoort, Lange Bergstraat [...]
C. R. P. Schäffer, Agent der Ned.-Ind. Handelsb[ank], Soerabaija. f 25.—.
J. A. Pet, Kap. Inf., Lange Bergstraat 47, Amer[sfoort].
Mevrouw M. C. H. van Esveld, Lange Bergstra[at ...] Amersfoort.

Afschrijven:

H. J. van Katwijk, Leiden, Rapenburg 73.
I. G. de la Fontaine Verwey, Deventer, Zwolsche w[eg ...]

Adresveranderingen:

J. de Nijs, van: Haarlem, Paviljoenslaan 13, naar: [Lau]sanne, Avenue de Mon Loisir, villa „Fernand[e]".
G. Gerlach, Ass.-Resident, van: Palembang, naar: [Den] Haag, Stadhoudersplein 88. f 5.—.
L. J. Schippers, oud Directeur van B.B., van: [Welte]vreden, naar: Den Haag, ten Hovestraat 39, p[/a] Knibbeler. f 5.
C. A. H. Taminiau, Hoofd H.I.S., van: Madioen, [naar:] Den Haag, 2de Schuytstraat 109. f 5.—.
Mevr. J. Holle-Maier, van: Den Haag, Mesdag[straat ...] naar: „Het Houten Huis", Stoeplaan 5, Wass[enaar].
A. T. H. M. van Wijk Werneke, Den Haag, van: [...] Schuytstraat 245, naar: Sportlaan 24.
F. C. W. Moorrees, oud kapitein ter zee, Den [Haag], van: Laan van Meerdervoort 164, naar: Gro[o]toginnelaan 77.
F. M. Gescher, Leeraar M. O., van: Den Haag [...]kastraat 71, naar: Venlo, Lomstraat 7.
Mr. H. A. Kinderman, oud Lid van den Raad van In[dië], van: Buitenzorg, naar: Hilversum, Suzannapark [...] f 5.—.
Mr. E. N. W. Maas, Secretaris Waterschap „De Z[even] Grietenijen en Stad Sloten", van: Hengelo, [naar:] Lemmer (Fr.)
H. J. van Hasselt, Directeur Gouv. Caoutchouc[bedrijf], van: Arnhem, naar: Buitenzorg.
L. P. van Leeuwen, Inspecteur P. T. T. van: Den [Haag], Suezkade 169, naar: Bandoeng, Hoofdbestuur P. [T. T.]
J. E. Edie, Ass.-Resident, van: Utrecht, Poort[...] 24, naar: Weltevreden, Poste restante.
L. C. Westenenk, Lid van den Raad van Indië, [van:] Medan, naar: Weltevreden.
C. Swarts, onderwijzer 1ste Mulo te Weltevreden, [...] Viosplein Zuid 11.
G. J. Kallansee, onderluitenant Art., Kota Radja, [van:] Nesoeh 26, naar: Generaalsplein E 22.
G. J. Tielrooy, Kapitein Inf. van: Semarang, [naar:] Kota Radja.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

TUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

NFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

EHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

EHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

ESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien). Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
1. Nederlandsch-Indië en de handel.
2. Indische toestanden gezien door een inlander.
3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
4. Sarikat-Islam.
5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
8. De Europeesche vrouw in Indië.
9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
1. Over Bali en zijne bewoners.
2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (tel. Hoofdbestuur).

